

GYMNASIE SKOLEN



Vi hjælper dig med den perfekte studietur fra start til slut



En vellykket studietur er vigtig for både elever og lærere. Vi sørger for at sammensætte et spændende program, som matcher både destinationens muligheder og de ønskede fagkombinationer.

Hent gratis guide til planlægning af turen her:

grupperejsebureauet.dk

Sådan planlægger du den perfekte studietur

En praktisk guide til at arrangere en studietur



Siden 2005 har vi haft fokus på at arrangere studierejser for ungdomsuddannelser - vi har stor erfaring i at sammensætte det rigtige program ud fra jeres budget.

Kontakt os på telefon 44 94 60 90 eller send os en email på info@grupperejsebureauet.dk - vi sidder klar til at hjælpe dig.

**GRUPPE
REJSE
BUREAUET**



TOMT I KRYSTALKUGLEN

Kære læser!

Jeg vil på det kraftigste understrege, at dette blad, der – som du kan se på forsiden – har hovedfokus på overenskomstforhandlingerne (OK 18), skal læses med et vist forbehold!

Måske er situationen en helt anden end den beskrevne, når du sidder med bladet i hånden og læser disse linjer. Redaktionen rykkede ellers deadline en uge for at få et eventuelt overenskomstresultat med, men forhandlingerne brød som bekendt sammen, og dermed nåede parterne ikke et forlig inden den ellers planlagte tidsfrist natten mellem 28. februar og 1. marts. Og netop nu, mens dette skrives, og bladet er på vej i trykken, er forhandlingsparterne til møde i Forligsinstitutionen til forligskvinde Mette Christensens første sonderinger af mulighederne for alligevel at nå frem til et kompromis og dermed undgå den storkonflikt, der er lagt op til, og som tidligst kan træde i kraft kort efter påske.

Jeg vil dog vove pelsen og sige så meget, at intet endnu er sikkert, når dette blad er udkommet. Der er formentlig fortsat bestræbelser på begge sider af bordet på at finde et kompromis og undgå en konflikt, om end det ikke bliver for enhver pris – det har arbejdstagerernes organisationer gjort helt klart. Derfor er der i fredags udsendt konfliktvarsel, som er ensbetydende med, at et antal offentligt ansatte – herunder GL-medlemmer på 20 gymnasieskoler – vil nedlægge arbejdet, hvis konflikten kommer. Det vil sige, at der er lagt op til en såkaldt partiel konflikt.

På den anden side ved vi ikke, hvordan Finansministeriet og Moderniseringsstyrelsen vil reagere på konfliktvarslet – om de som modtræk vil varsle lockout af alle eller af hele grupper af offentligt ansatte, som det var tilfældet med folkeskolelærerne i 2013; ja, måske når de det sågar inden arbejdstagers konfliktvarsel! Således er kommunernes chefforhandler, Høje-Taastrup-borgmester Michael Ziegler, i flere medier citeret for, at hvis en sådan partiel konflikt varsles, vil kommunerne svare igen med en storlockout af alle kommunalt ansatte.

Det kan synes paradoksalt, at ingen tilsyneladende egentlig ønsker konflikten. Men for arbejdstagerne handler det om at sætte en grænse for, hvornår nok er nok på politikernes besparelsesdagsorden, især når vi jo på ingen måde befinder os i en lavkonjunktur. Det drejer sig i bund og grund om, hvad det er for et offentligt arbejdsmarked – og dertil hørende offentlig service – vi ønsker i vores samfund i fremtiden.

Som nævnt – uvisheden i disse dage er stor, og situationen kan ændre sig fra dag til dag, fra time til time. Jeg vil derfor opfordre til at holde sig opdateret om situationen på gymnasieskolen.dk og gl.org, ligesom GL-medlemmer også vil modtage direkte information fra foreningen (det er derfor endnu en gang vigtigt, at dine kontaktoplysninger er opdaterede i Mit GL på GL's hjemmeside gl.org).

Morten Jest, chefredaktør



6



TEMA OM MERARBEJDE

3 LEDER

4 INDHOLD

6 3 STORE KNASTER VED OK 18

8 HVIS KONFLIKTEN KOMMER

10 FORMANDEN: NØDVENDIGT AT TRÆKKE EN STREG I SANDET

12 LÆRERE: KONFLIKTEN VIRKER UUNDGÅELIG

13 GL MENER

14 KORT OM UDDANNELSESPOLITIK

16 HTX-LÆRERE: GRUNDFORLØBET HAR KRÆVET MEGET KOORDINERING

21 KORT OM UNDERVISNING

22 TEMA OM MERARBEJDE

30 GYMNASIELIV

32 SKAM SKABER STRESS

36 BREVKASSEN

38 KULTURHELIKOPTEREN

40 KRONIK

46 MINDEORD

47 MARKEDSPLADS

49 GL-E KURSUSNYT

50 ANMELDELSER

22



32



”

Det er en overset faktor, at skam gør os modtagelige over for stress.

GRATIS WORKSHOP

Hvordan kan digital didaktik understøtte elevernes læring og skabe variation i undervisningen?

Sæt fokus på digital didaktik med en iBogsworkshop. Workshoppen varer ca. 2 timer og afholdes på din skole.

Erfarne gymnasielærere giver idéer til, hvordan interaktive og digitale materialer kan bruges i undervisningen.

Tilmelding

Kontakt os på **70 12 11 00** eller systime@systime.dk, så vi kan sammensætte en workshop ud fra lærergruppens behov og ønsker.

Workshops

Dansk

v/Bodil-Marie Gade, lektor og forfatter

Matematik

v/Lars Peter Overgaard, lektor og forfatter

Fysik

v/Torben Benoni, lektor og forfatter

Engelsk

v/Trine Østergaard, projektleder og forfatter, samt tidl. lektor.

Tysk

v/Søren Korshøj Laursen, lektor og forfatter

Historie

v/Lil Dochdahl, lektor og redaktør

Samfundsfag

v/Trine Østergaard, projektleder og forfatter samt tidl. lektor

Religion

v/Søren Korshøj Laursen, lektor og forfatter



STORE KNASTER VED OK18

LØN: EN KAMP OM TAL

Allerede inden overenskomstforhandlingerne gik i gang, begyndte en talkrig om lønnen. Spørgsmålet er, om lønnen kan udløse konflikt.

Lønstigninger er et af de helt centrale stridspunkter ved årets overenskomstforhandling. Begreber som løngab og talmagi er fløjet gennem luften.

Finansministeriet mener, at de statsansatte har fået for store lønstigninger i forhold til de privatansatte. De faglige organisationer mener tværtimod, at de nu tre gange i træk har skrevet under på en kriseoverenskomst, og at det nu er tid til at mærke noget til det økonomiske opsving, som blandt andre statsminister Lars Løkke Rasmussen (V) har talt om.

Tal fra Danmarks Statistik, som også Finansministeriet bruger, viser, at hvis man måler fra første kvartal 2008, så har de statsansatte rent faktisk fået en lidt større lønstigning end de privatansatte.

Men en beregning fra Gymnasieskolenes Lærerforening (GL) viser, at regner man fra stort set alle

andre kvartaler og årstal, så har de privatansatte fået højere lønstigninger end de ansatte i staten. Måler man for eksempel fra 2011 og fem år frem, så har lønstigningen for de ansatte i staten i alt ligget på knap seks procent, mens den har været på lidt over ni procent for de privatansatte.

Tal kan bøjes

Lige netop første kvartal 2008 var derfra, at Finansministeriet målte, da minister for offentlig innovation Sophie Løhde (V) i en pressemeddelelse midt i december erklærede: "Det er ikke godt, når den offentlige lønudvikling i en længere periode er højere end i den private sektor."

Efter Sophie Løhdes udmelding pegede alle de faglige organisationer på, at man ikke bare kan zoome ind på et bestemt kvartal et bestemt år og ud fra det konkludere, at de offentligt ansatte har fået højere lønstigninger end de private. Det usædvanlige ved 2008 var nemlig, at den økonomiske krise gjorde, at de samlede lønstigninger blev meget lave for de privatansatte det år.

På grund af "talkrigen" og uenigheden om, hvilket år lønstigninger skal måles fra, begyndte overenskomstforhandlingerne med, at parterne ikke engang var enige om, hvordan virkeligheden skal tolkes. Og på nuværende tidspunkt har parterne ikke været i stand til at finde hinanden og et kompromis. ●



BETALT FROKOSTPAUSE ELLER 2,5 TIMER LÆNGERE ARBEJDSSTID

Statsansatte frygter, at den betalte frokostpause vil blive sparet væk, og derfor er den et afgørende element i overenskomstforhandlingerne.

Offentligt ansatte har i årevis haft betalt frokostpause. Det har de stadig, men nu er frokostpausen blevet en af de helt store knaster ved de aktuelle overenskomstforhandlinger og en af årsagerne til den storkonflikt, som virker uundgåelig.

Da Moderniseringsstyrelsen sidste år skrev et brev til arbejdsgiverne om, at betalt frokostpause er en lokal kutyme og ikke en del af overenskomsten, blev det en "gamechanger" for dette års overenskomstforhandlinger.

For selvom både Moderniseringsstyrelsen og minister for offentlig innovation Sophie Løhde (V) flere gange har bedyret, at de ikke vil fjerne den betalte frokostpause, så er der ingen faglige organisationer, som for alvor tror dem.

Trolden er med andre ord ude af æsken,

og lige så længe den betalte frokostpause ikke bliver sikret med ord på et stykke papir, vil de enkelte faggrupper være bange for, at den forsvinder før eller siden.

Ikke tid til at spise

Flere sygeplejersker, lærere og andre offentligt ansatte har fortalt, at de i forvejen har svært ved at nå at spise deres madpakke, fordi de ofte er nødt til at klare arbejdsopgaver i frokostpausen.

Ledelsen i DR har forsøgt at fjerne den betalte frokostpause, men en voldgiftsavgørelse satte en stopper for det. Med Moderniseringsstyrelsens ord om, at den betalte frokostpause er en lokal kutyme og ikke en del af en overenskomst, er der indirekte givet grønt lys for, at andre arbejdspladser kan forsøge at fjerne den betalte frokostpause fra medarbejderne og

øge arbejdstiden med 2,5 timer uden betaling.

Det er i hvert fald den konklusion, de faglige organisationer er kommet frem til, og som de nu gør alt for at forhindre.

De tørre tal viser, at en afskaffelse af den betalte frokostpause svarer til en effektivisering på syv procent. ●



MUSKETERED MED FOLKESKOLELÆRERNE

I 2013 blev folkeskolelærerne lockoutet. Nu kan den gamle lærerkonflikt udvikle sig til en storkonflikt.

I 2013 blev folkeskolelærerne og en række andre undervisere sendt hjem fra arbejde uden løn. Arbejdsgivernes lockout endte med et regeringsindgreb og den efterhånden berømte lov 409.

I år har alle faglige organisationer stået sammen om et krav om, at der bliver forhandlet en form for arbejdstidsaftale på plads for

lærerne. Overenskomstforhandlingerne for alle grupper i det offentlige blev endda udsat, indtil der blev indledt realitetsforhandlinger mellem KL, Moderniseringsstyrelsen og lærerne. De faglige organisationer taler om en musketered, og analysen er, at en enkelt faggruppe ikke skal stå alene over for Finansministeriet.

På trods af mange forhandlingsdage og -nætter har parterne ikke kunnet blive enige om en aftale, og dermed kan lærerkonflikten fra 2013 indirekte være med til at skabe en storkonflikt på hele det offentlige område. ●

Vær opmærksom på, at tingene kan have ændret sig siden bladets deadline, torsdag den 1. marts.

HVIS KONFLIKTEN KOMMER

FORLØB



KONFLIKT- VARSEL

Når forhandlingerne er brudt sammen, kan den ene part afgive konfliktvarsel. På statens område kan konflikten tidligst begynde en måned efter.

Ved bladets deadline den 1. marts var der en formodning om, at konflikten ville træde i kraft den 4. april.

LØN VED STREJKE

Hvis GL udtager din skole til en strejke, får du konfliktgodtgørelse, som svarer til din samlede indtægt plus pension.

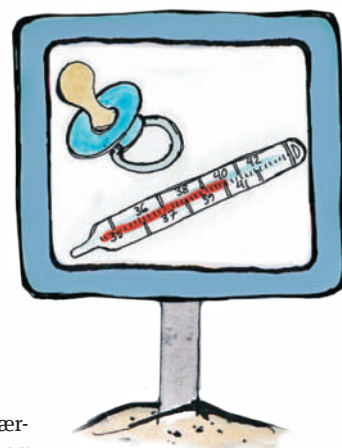
INFORMATION

Hold dig orienteret på GL's hjemmeside eller gymnasieskolen.dk.

Husk også at opdatere dine medlemsoplysninger i Mit GL, så GL har dit korrekte timetal, korrekt skole og så videre. Under en konflikt vil GL kommunikere med dig via e-boks, sms og Mit GL.

BARSEL OG SYGDOM UNDER KONFLIKT

Vær opmærksom på, at der er særlige regler for sygdom, barsel og omsorgsdage under konflikt.



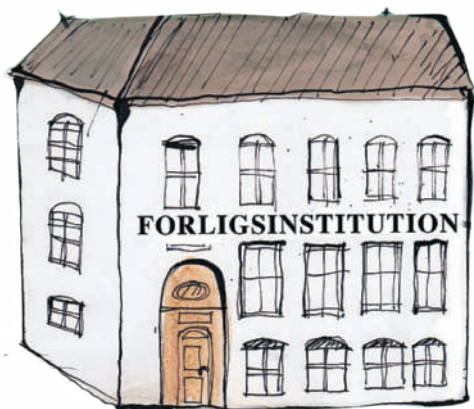
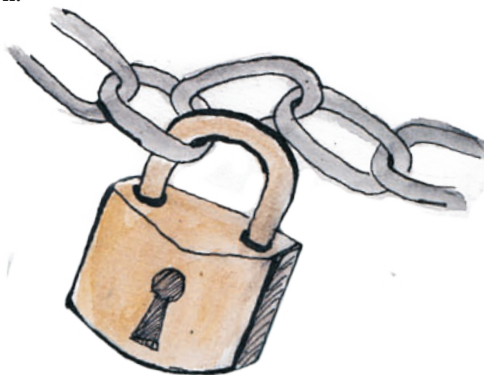
KONFLIKT

Hvis din arbejdsplads bliver inddraget i konflikten – enten via en strejke eller en lockout fra arbejdsgivernes side – betyder det, at dit ansættelsesforhold bliver midlertidigt suspenderet.

Ud over at du ikke må opholde dig på din skole, og at du kan blive bedt om at aflevere skolens ejendele som for eksempel en computer, betyder det også, at du ikke modtager løn.

KONFLIKT-ABC

Find detaljerede beskrivelser og regler for før, under og efter en konflikt på GL's hjemmeside.



FORLIGSINSTITUTIONEN

Har til formål at forsøge at få parterne til at indgå et kompromis og dermed forhindre en konflikt.

Parterne er forpligtet til at møde op i Forligsinstitutionen og har tavshedspligt om indholdet fra møderne.

Forligsmanden, Mette Christensen, kan udsætte konflikten to gange a 14 dage, men kun hvis hun vurderer, at der er en mulighed for, at parterne kan blive enige. Lykkes det ikke, vil konflikten blive påbegyndt på den femte dag herefter.

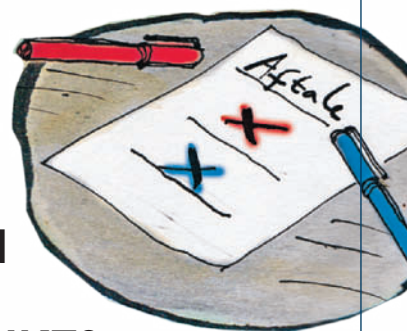
LØN VED LOCKOUT

Hvis staten lockouter på gymnasieområdet, vil du som berørt medlem få en kontingentnedsættelse, der modsvarer det beløb, du normalt får udbetalt efter skat plus pension. Du kan låne et tilsvarende beløb, hvor afdraget efterfølgende vil svare til kontingentnedsættelsen.



FERIE

Man kan ikke begynde ferie samtidig med eller under konflikt. Hvis ferien er begyndt inden eller senest samtidig med konfliktens begyndelse, afvikles den som aftalt.



HVORDAN STOPPER EN KONFLIKT?

En konflikt kan stoppe på tre måder:

- Parterne bliver enige om et forlig.
- Parterne accepterer mæglingforslag fra Forligsinstitutionen.
- Regeringen griber ind og stopper konflikten med lovgivning.

Vær opmærksom på, at tingene kan have ændret sig siden bladets deadline, torsdag den 1. marts.



FORMANDEN:
NØDVENDIGT AT
TRÆKKE EN STREG
I SANDET

Gymnasielærere løber stærkere på grund af nedskæringerne på uddannelsesområdet, så når den betalte frokostpause er i fare, er det nødvendigt at sige stop, mener formand for GL Annette Nordstrøm Hansen. Hun kalder situationen ved årets overenskomstforhandlinger "historisk".

Denne formiddag har formanden for Gymnasieskolernes Lærerforening (GL), Annette Nordstrøm Hansen, netop været til endnu et møde hos Akademikerne (AC) om udsigten til konflikt. Aftenen før blev der meldt om sammenbrud i overenskomstforhandlingerne mellem KL og lønmodtagerne, og en storkonflikt på det offentlige område er rykket endnu en tand nærmere.

På flere måder er forløbet om årets overenskomstforhandlinger og udsigten til en storkonflikt historiske, mener Annette Nordstrøm Hansen.

"Jeg har været med i fagbevægelsen i rigtig mange år, og jeg har ikke oplevet noget lignende. Det er meget specielt, at fagbevægelsen står så tæt sammen både på statens, det kommunale og det regionale område. Jeg har ikke oplevet det sammenhold og den solidaritet før mellem de faglige organisationer. Det er en erkendelse af, at vi bliver nødt til at stå sammen, så ingen bliver isoleret og efterladt alene," siger Annette Nordstrøm Hansen og henlyder til folkeskolelærerne, som i 2013 blev lockoutet og derefter fik erstattet deres aftale om arbejdstid med lov 409.

Netop lærernes manglende arbejdstidsaftale kan være et af de springende punkter, som kan kaste hele det offentlige arbejdsmarked ud i en storkonflikt med strejker og/eller lockout.

Et åbent øjeblik

Gymnasielærerne hører som bekendt under det statslige område, og GL er en del af forhandlingsfællesskabet Akademikerne.

Netop Akademikerne har igen og igen påpeget, at den betalte frokostpause skal

sikres ved disse overenskomstforhandlinger. Lønmodtagerne så det som et angreb på frokostpausen, da Moderniseringsstyrelsen sidste år erklærede, at den betalte frokostpause er en lokal kutyme og ikke en del af overenskomsten.

Annette Nordstrøm Hansen mener, det er et alvorligt angreb på den betalte frokostpause og kan være en åbning til, at arbejdsplads efter arbejdsplads reelt set sætter arbejdstiden op med 2,5 timer om ugen uden betaling.

"Gymnasielærerne mærker nedskæringerne ved, at de skal løbe stærkere, og der er en generel frustration over, at der hele tiden bliver effektiviseret mere. Hvis frokostpausen fjernes, vil det svare til en yderligere effektivisering på over syv procent, og det er uacceptabelt," siger Annette Nordstrøm Hansen.

” Vi bliver nødt til at stå sammen, så ingen bliver isoleret og efterladt alene.

Minister for offentlig innovation Sophie Løhde (V), som leder overenskomstforhandlingerne for staten, har været ude at sige, at hun ikke vil fjerne frokostpausen. Annette Nordstrøm Hansen mener dog, at ordene skal følges op med handling.

"Vi mangler, at ministeren så vil være med til at snakke om, hvordan vi sikrer frokostpausen. Når overenskomstforhandlingerne er brudt sammen, og vi bevæger os mod konflikt, så er det, fordi arbejdsgiverne ikke har været villige til at tale om vores krav. Vi har også sagt, at der

skal ske noget på den økonomiske ramme i forhold til lønnen. Indtil videre ligger der et udspil, som knap nok forhindrer en reallønsnedgang. Vi har ikke sagt, at vi skal have mere end de ansatte i det private, men de offentligt ansatte skal også mærke en del af det økonomiske opsving, som vi har i Danmark nu," siger Annette Nordstrøm Hansen.

Lønløshedskonflikt

Meget tyder på konflikt nu, men der er vel ingen garanti for, at de offentligt ansatte vil få noget ud af en konflikt?

"Ingen ønsker en konflikt. Men vi er også nødt til at trække en streg i sandet. Vi har ikke oplevet, at arbejdsgiverne har været villige til at lytte til nogen af vores krav, og så kommer der på et tidspunkt et sammenbrud i forhandlingerne."

Gymnasielærere og akademikere er ikke vant til konflikt, tror du, GL's medlemmer har forståelse for, at de måske skal strejke?

"Det er mit indtryk fra de tilbagemeldinger, vi får, og de medlemmer, jeg taler med, at de forventer, at vi står fast, og at de er klar over, at det kan betyde konflikt. Hvis det ender i konflikt, vil lærerne have det svært med, at eleverne mister undervisning, så det er bestemt en svær situation for lærerne," siger Annette Nordstrøm Hansen.

Hun peger dog også på, at hvis konflikten kommer, er det vigtigt, at lærerne lader konflikten virke.

"Vi må have is i maven. Det nytter ikke, selv om man bekymrer sig om sine elever, at man for eksempel laver 'arbejd selv-materiale' til konfliktperioden," siger Annette Nordstrøm Hansen. ■

LÆRERE: KONFLIKTEN VIRKER UUNDGÅELIG

Bægeret er ved at flyde over for de offentligt ansatte, og derfor kan en konflikt være svær at undgå, mener lærere på Virum Gymnasium. Men det er synd for eleverne, siger de.



Lærerne Kristian Blum, Charlotte Bloch og Mikkel Gulddammer Sparsø på Virum Gymnasium er bekymrede på elevernes vegne, hvis der kommer en konflikt. Men de synes også, at arbejdstempoet er skruet for meget i vejret for offentligt ansatte, og derfor kan det være nødvendigt at tage en konflikt om løn- og arbejdsvilkår.

” Bægeret er fyldt, og skruen strammes hele tiden på det offentlige arbejdsmarked. Jeg har undervist i 24 år, og jeg har aldrig haft så travlt som nu.

Charlotte Bloch, lærer, Virum Gymnasium

gymnasieskolen.dk

g

Læs resten af artiklen på gymnasieskolen.dk

Vær opmærksom på, at tingene kan have ændret sig siden bladets deadline, torsdag den 1. marts.

Et velfungerende velfærds-samfund bygger på en offentlig sektor i balance

Jeg har som ung samfundsfaglærer undervist i den danske model, og der var det en del af fortællingen, at parterne viste respekt for overenskomstforhandlingerne. Billedet er nu et helt andet. I dag er Moderniseringsstyrelsens mandat at se overenskomstforhandlinger som et led i en besparelsesdagsorden, fordi man ønsker en mindre og en billigere offentlig sektor. En tidligere finansminister kaldte overenskomstforhandlingerne for ren udgiftsstyring. Og det er den dagsorden, som arbejdsgiver vil have fagforeningerne til at medvirke til. Og hvis vi ikke vil levere den vare, så vil de helst ønske fagbevægelsen på det offentlige område hen, hvor peberet gror.

Det har ikke været med fagbevægelsens gode vilje, at der skulle varsles konflikt. Der har været et bredt ønske om at indgå en aftale, og vi har gjort os umage ved forhandlingsbordet, men vi har også mødt en arbejdsgiver, som primært har lagt energi i at forhandle egne krav.

Heroverfor står en fagbevægelse, som insisterer på ordentlige løn- og arbejdsforhold for sine medlemmer.

Vi har nemlig medlemmer, der er så presede, at grænsen er nået. Den underfinansiering, der er af den offentlige sektor, skal ikke betales med flere forringelser af medlemmernes vilkår.

Konflikten er ikke et ønske, men en nødvendighed. Derfor er det tid til at trække en streg i sandet. Vi har på ingen måde interesse i at genere danskerne – og slet ikke vores elever. Men vi har ikke set andre muligheder. Når overenskomstforhandlinger går i hårdknude, er det i hovedaftalen aftalt,

at parterne kan varsle konflikt. En konflikt kommer til at gøre ondt. Og jeg ved, at rigtig mange gymnasielærere er dybt bekymrede for deres elever, fordi det er eksamenstid meget snart.

En del af konfliktens intention er at vise, at det danske samfund bygger på en offentlig sektor i balance. Alle de dage, hvor togene kører til tiden, tænker vi ikke meget over dem, men den dag, hvor toget er forsinket eller udebliver, er det ret så træls.

I dagligdagen er der ikke mange, der glæder sig over hverdagens helte, men hvis den offentlige service går i stå, bliver det tydeligt, at vi har brug for en velfungerende offentlig sektor. Og derfor skal medarbejdernes arbejde værdsættes. For eksempel handler spisepausen ikke om at kræve noget nyt. Den handler om, at statsansatte skal have tillid til, at deres arbejdsgiver ikke pludselig fjerner dele af deres vilkår. Vi forlanger ikke, at medarbejderne skal forgyldes, men at de skal have ordentlige forhold – en lønudvikling, der svarer til de privatansattes, og arbejdsforhold, der gør det muligt at levere den kvalitet, som danskerne forventer. #NokernOK18

PS: Deadline på bladet var torsdag den 1. marts – der kan være sket meget, inden disse linjer læses. ●

*GL's formand
Annette Nordstrøm Hansen*



STADIG FÅ ELEVER VÆLGER SPROGLIGE STUDIERETNINGER

Syv procent af de nye gymnasieelever på stx har valgt en sproglig studieretning med tre fremmedsprog. Det er en lille stigning, men ikke godt nok, mener undervisningsministeren og Gymnasieskolernes Lærerforening (GL).

”Sprog åbner døre til verden og giver mulighed for en masse spændende job. Sprog er dannelse. Derfor skal vi have vendt udviklingen og gjort sprog til et mere attraktivt valg,” siger undervisningsminister Merete Riisager (LA).

Formanden for GL, Annette Nordstrøm Hansen, er alvorligt bekymret for sprogfagernes fremtid i gymnasiet.

”På trods af de gode politiske intentioner i forligskredsen bag den nye gymnasierreform om at styrke fremmedsprog i gymnasiet, så bidrager reformens begrænsninger af studieretninger ikke til en styrkelse af sprogfagene. Regeringen fremlagde i december 2017 sin strategi for styrkelse af fremmedsprogene i uddannelsessystemet, men her adresserede man stort set ikke problemerne omkring elevernes manglende valg af sprog i gymnasiet,” siger Annette Nordstrøm Hansen.

gymnasieskolen.dk



” Det er kun et spørgsmål om tid, så er fremmedsprogene, tysk og fransk, faldet i afgrundens dyb.

Sigrød Jørgensen, medlem af GL's hovedbestyrelse

gymnasieskolen.dk

” På hhx vil dumpeprocenterne i skriftlig matematik på B-niveau fremover være ikke eksisterende. Denne skriftlige eksamen er med den sidste gymnasierreform nu afskaffet. Så enkelt kan et stort problem løses!

Allan Jes Bruhn,
lektor, Viborg Handels-
gymnasium, Mercantec

gymnasieskolen.dk

RIISAGER VIL ØGE MATEMATIKKRAV FOR OPTAGELSE PÅ GYMNASIET

F or mange elever i gymnasiet er ikke gode nok til matematik. Det mener undervisningsminister Merete Riisager (LA), som derfor vil lade matematik ”fylde” mere i uddannelsesparathedsvurderingen.

Det vil med andre ord sige, at eleverne i 8. og 9. klasse skal evalueres mere og bedre i matematik – eventuelt med en national prøve.

”Evalueringen skal vise, om eleverne har det rette niveau, om de skal stramme sig an, eller om de skal se sig om efter andre uddannelser,” siger Merete Riisager.

Eventuelle ændringer af uddannelsesparathedsvurderingen er forligsstof, hvilket betyder, at partierne bag gymnasierformen skal være enige om at ændre den.

gymnasieskolen.dk





SKAB FORANDRINGER MED BIG DATA

BACHELOR I DATA SCIENCE

Data Science handler om at grave ny viden frem ved at gå på detektivarbejde i store datamængder – også kendt som big data. Over hele verden indsamles der enorme mængder af data til blandt andet markedsundersøgelser, forebyggelse på sundhedsområdet, katastrofeforudsigelser og investeringsanalyser.

På uddannelsen opnår de studerende omfattende analytiske og tekniske færdigheder, der dækker alle aspekter inden for håndtering og analyse af data.

De studerende får en god forretningsforståelse og evnen til at oversætte komplicerede analyser. På studiet vil de derudover lære at arbejde i tværfaglige teams og lave projekter i tæt samarbejde med erhvervslivet. Med en bachelor i Data Science får de studerende kompetencer, som er stærkt efterspurgt på arbejdsmarkedet.

Hvis du og din klasse er interesserede i at opleve IT-Universitetet på nært hold, så er der god mulighed for det. IT-Universitetet tilbyder gymnasiebesøg for gymnasiale skoleklasser.

Læs mere om IT-Universitetets uddannelser på itu.dk

HTX-LÆRERE: Grundforløbet har krævet meget koordinering

Koordineringsarbejdet mellem lærerne har fyldt meget på det nye grundforløb, fortæller lærerne Morten Brok Gentsch og Henrik Mortensen på Teknisk Gymnasium Aars. Og det sene valg af studieretning har krævet mere fleksibilitet.



” Det har vist sig,
at eleverne har fået
meget ud af det.

Henrik Mortensen, lærer, Teknisk
Gymnasium Aars



Grundforløbet er kommet på afstand, men tankerne om, hvad der fungerede godt, og hvad der fungerede knap så godt, rumsterer stadig i lærernes hoved.

Det fortæller Henrik Mortensen og Morten Brok Gentsch, der underviser på Teknisk Gymnasium Aars i Nordjylland. De har sagt ja til at sætte nogle ord på deres erfaringer med det afsluttede grundforløb.

Det nye grundforløb har betydet, at der har været flere involveret end tidligere i opstarten af en 1.g-årgang, fortæller Henrik Mortensen, der har stået for at planlægge produktudvikling (PU) med tre kolleger. PU består af fagene teknologi, samfundsfag og teknikfag.

”Der har været meget aktivitet omkring grundforløbet. Vi har skullet sørge for, at det kom til at fungere, og derfor har der været en del planlægningsarbejde, som har taget tid,” siger Henrik Morten-

sen, der også underviser i design, teknikfag og teknologi.

Morten Brok Gentsch er enig. Han har sammen med fire andre lærere planlagt det naturvidenskabelige grundforløb (NV).

”Før stod den enkelte lærer selv for undervisningen. Nu skal der koordineres med alle involverede lærere. På den måde er der et meget større samarbejde. Pludselig skal min fysik passe sammen med det, de arbejder med i biologi. Samtidig er det vigtigt, at eleverne på hele årgangen har haft præcis det samme, da de skal i en ny klasse efter grundforløbet.

” Vi har været nødt til løbende at afprøve og udvikle forløbet.

Morten Brok Gentsch, lærer, Teknisk Gymnasium Aars

Det har krævet stor koordinering at få planen til at passe, og vi har været meget afhængige af hinanden,” siger Morten Brok Gentsch, der underviser i fysik, matematik og teknologi.

NV-forløbet på Teknisk Gymnasium Aars har bestået af fysik, biologi og kemi, men også matematik og bioteknologi har været involveret, fortæller han.

Frygt for ikke at nå det

Det nye grundforløb har givet nogle udfordringer, fortæller lærerne.

”Det har været forvirrende, fordi ingen har prøvet det før. Vi har ikke kunnet se

” Det er nyt for eleverne, at de skal kunne sætte ord på deres egen læring, og det virkede temmelig frustrerende for dem.

Morten Brok Gentsch, lærer, Teknisk Gymnasium Aars

➤ andre steder, hvordan vi kunne gøre. Derfor har vi været nødt til løbende at afprøve og udvikle forløbet,” siger Morten Brok Gentsch, der fortæller, at der dog kun har været små justeringer undervejs, og at den plan, der blev lagt fra starten, stort set har holdt.

Også i PU har der kun været behov for små justeringer.

”Vi har brugt lidt mere tid på noget og mindre tid på noget andet. Jeg har ikke været nødt til at haste igennem forløbet eller skrotte materiale, fordi vi ikke har kunnet nå det planlagte,” siger Henrik Mortensen, der før grundforløbet ellers var bange for, at de havde planlagt det for ambitiøst.

Eleverne skulle igennem mange ting på meget kort tid, og Henrik Mortensen havde derfor svært ved at se, om de kunne nå de mål, der var lagt op til.

”Min frygt var, at eleverne kun ville lære tingene halvt, og at de ikke ville få udbytte af det. Men det har vist sig, at eleverne har fået meget ud af det, og det har vi stor glæde af i undervisningen nu. Der er en reference, vi kan henviser til og bygge videre på,” siger han.

Arbejdsbelastning kendes sent

1.g-årgangen, der består af 48 elever, blev i grundforløbet delt op i to tilfældige klasser, men i PU og NV har eleverne været blandet på tværs af klasserne. Det er gjort som et forsøg på at binde årgangen sammen, forklarer lærerne.

”På den måde har vi prøvet at minimere, at eleverne vælger samme studieretning som sidemanden, men vælger ud fra egen interesse,” siger Morten Brok Gentsch.

Som en del af grundforløbet er eleverne

blevet præsenteret for de studieretninger, skolen udbyder. Men det giver nogle udfordringer, at eleverne først skal vælge studieretning efter grundforløbet, mener lærerne.

”Først efter tre måneder finder vi ud af, hvilke studieretninger vi har at gøre med. Det er derfor først på det tidspunkt, at de lærere, der skal undervise i de pågældende fag, bliver klar over, hvor stor deres belastning bliver,” siger Henrik Mortensen.

Det er en svær opgave, mener Morten Brok Gentsch.

”Det kræver mere fleksibilitet fra både lærerne og skolen. Det er et stort puslespil, der skal gå op,” siger han.

Men til gengæld giver det ifølge de to lærere også nogle mere kvalificerede valg.

Få justeringer til næste gang

Når Henrik Mortensen og Morten Brok Gentsch ser tilbage på grundforløbet, ser de et forløb, som eleverne har fået meget ud af, og som de overordnet er godt tilfredse med. De er dog enige om, at der er ting, som kan ændres og forbedres til næste gang.

”Vi kan være skarpere på nogle elementer, hvor vi har forvirret eleverne mere, end hvad hensigten var. For eksempel i forhold til eksamen og portfolio. Men vi har skullet føle os frem til, hvordan og hvornår det var smartest at introducere de forskellige metoder,” siger Henrik Mortensen.

Også Morten Brok Gentsch oplevede en forvirring blandt eleverne under grundforløbet på grund af portfolioen, hvor eleverne skal lære at reflektere over deres egen læring.

”Det er nyt for eleverne, at de skal kunne sætte ord på deres egen læring, og

ERFARINGER MED GRUNDFORLØB

Gymnasieskolen har bragt flere artikler, hvor lærere fra de forskellige gymnasiale uddannelser fortæller om deres erfaringer med det nye grundforløb. Find dem på gymnasieskolen.dk:

- Hhx-lærere: Elever betaler prisen for det sene studieretningsvalg
- Efter travlt grundforløb: Lærere vil have færre møder til næste år

det virkede temmelig frustrerende for dem. Men vi har nogle idéer til andre måder, der forhåbentligt vil gøre det nemmere for dem, for eksempel ved at forbedre og optimere template til elevernes portfolieskemaer,” siger han.

Selvom der er elementer omkring portfolioen, som kan forbedres, er der også nogle gode ting ved den måde, de har valgt at inddrage den på, mener Henrik Mortensen.

”Vi fik lavet et godt forarbejde i forhold til, hvordan portfolioen kunne bruges,” siger Henrik Mortensen, der forklarer, at de valgte at gemme portfolioen til sidst i grundforløbet. På den måde fik eleverne en større indsigt, inden de begyndte at beskrive, hvad de kunne bruge de forskellige metoder til. ●

INFOMØDER:
12/3 KBH
5/4 AAL

MASTER I PÆDAGOGISK LEDELSE

Har I brug for en pædagogisk leder, der kan gå foran med at implementere de aktuelle reformer?

” Hvis implementeringen af de aktuelle reformer inden for folkeskole, gymnasie- og erhvervsuddannelser skal lykkes, er det afgørende med en styrket pædagogisk ledelse. Master i Pædagogisk Ledelse giver et stærkt fundament til at sætte en retning for det pædagogiske arbejde - ved hjælp af tydelige mål, et fælles pædagogisk professionelt sprog, klare rammer for teamarbejde i professionelle læringsfællesskaber, kompetenceløft og ved at skabe rum til lærerne for refleksion og konstruktiv feedback. ”



DORTE ÅGÅRD – SENIORRÅDGIVER OG FAGLIG LEDER AF
MASTER I PÆDAGOGISK LEDELSE

NYT!

Mulighed for enkeltfag
- Pædagogisk Ledelse i Praksis.

Studiestart for både master og enkeltfag 1/9 2018.

SEMINARER I AALBORG / KØBENHAVN
MPL.EVU.AAU.DK

MASTER I LÆREPROCESSER

Styrk din ballast inden for læreprocesser, organisationsudvikling, evaluering og procesledelse. Fordyb dig i viden om læring og forandring. Gode muligheder for enkeltfag.

SEMINARER I AALBORG
MLP.EVU.AAU.DK

MASTER I INNOVATION OG KREATIVT LÆRINGSDESIGN

Få et forskningsbaseret og fagligt stærkt fundament til at arbejde med de nye kompetencemål om kreativitet, innovation og entreprenørskab.

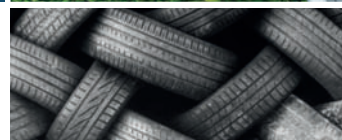
SEMINARER I AALBORG
KREA.EVU.AAU.DK



AALBORG UNIVERSITET

EFTERUDDANNELSE

TLF: 9940 9420 (KL.12-15) · EVU@AAU.DK
WWW.EVU.AAU.DK



Mål verdensmålene

Nyt undervisningsmateriale om FN's mål for bæredygtig udvikling

I den nye læreplan for naturgeografi er kernestoffet udvidet med FN's 17 verdensmål for bæredygtig udvikling. Nu er der kommet nyt undervisningsmateriale, som fokuserer netop på dette punkt.

Materialet består af 8 cases med øvelser. De behandler de verdensmål for bæredygtig udvikling, der berører naturgeografi og geografi i gymnasiet og på HF. Vi kommer vidt omkring, fra råstoffer i

Congo til klimaforandringer i Grønland og affald i både Stillehavet og i Danmark.

Materialet findes i et printbart hæfte, på U-web, EMU Danmarks læringsportal og verdensmaalene.dk. En samlet indgang til materialet findes på www.bias.nu/verdensmaal. Alle cases/øvelser er gratis og kræver ikke login. Til hver case er der en introduktion og læsemateriale.



Bias

Netmediet Bias.nu og Niels Vinther har udviklet materialet i samarbejde med Geografilærerforeningen, Mellemløkeligt Samvirke, UNDP, Globale Gymnasier og en række udvalgte geografilærere.

INSPIRATION INDSIGT & RELEVANS

for alle gymnasiale uddannelser

Se det store udstillings- og foredragsprogram i messekataloget på din uddannelsesinstitution eller på skolemessen.dk/gym

- og det hele er
GRATIS
Aarhus
18.-19. april

2018

Bestil din gratis billet på skolemessen.dk

SKOLEMESSEN

NY UNDERSØGELSE: KLASSESTØRRELSEN ER AFGØRENDE FOR KVALITETEN

ærerne er ikke i tvivl: Klasse-loftet har en stor betydning for kvaliteten af undervisningen i gymnasiet.

78 procent af gymnasielærerne mener, at det nuværende klasseloft er med til at sikre bedre pædagogiske rammer for undervisningen. Samtidig er 97 procent af gymnasielærerne enige i, at færre elever i klassen giver

bedre mulighed for at løfte eleverne fagligt.

Det viser en stor spørgeskemaundersøgelse fra Gymnasieskolernes Lærerforening (GL).

I undersøgelsen påpeger flere lærere, at de ikke oplever, at det nuværende klasseloft har den ønskede effekt, fordi de ofte har mere end 28 elever i lokalet.



gymnasieskolen.dk

g



KORT
UNDER-
VISNING

HISTORIELÆRERE TAGER ELEVERNE OP AF STOLEN OG IND I HISTORIEN

vad laver jeg med eleverne mandag morgen, når jeg står og panikker foran whiteboardet som ny lærer?

Det spørgsmål blev drivkraften bag Kasper Ditlevsens forsøg på at udvikle konkrete øvelser til historieundervisningen i gymnasiet.

Det startede med en Facebookgruppe for historielærere, og i december udkom bogen Historielærernes øvelsesbog – 86 opskrifter til en varieret undervisning.

”Det var fint at læse om teoretiske didaktiske øvelser og teorier på pædagogikum, men hvor var de praktiske øvelser, som jeg lavede med eleverne mandag morgen?” spørger Kasper Ditlevsen, lektor i samfundsfag og historie på Gefion Gymnasium i København.

Han har skrevet bogen sammen med Anders Troelsen, der er lektor i historie og samfundsfag på Sankt Annæ Gymnasium.



gymnasieskolen.dk

g

”Jeg håber, at eleverne er blevet klogere på, hvad en algoritme er, hvordan algoritmer kan hjælpe os med at løse komplicerede opgaver, hvad algoritmer betyder for os i vores hverdag, samt hvilke potentialer og farer der er ved algoritmer.



gymnasieskolen.dk

Skriver lærer Anne Boie Johannesson i et blogindlæg på gymnasieskolen.dk

g



RUDOLF STEINER OPRETTER NYT HF

fra næste skoleår udbyder fem Rudolf Steiner-skoler en hf-uddannelse uden eksamen og karakterer. Steiner HF er adgangsgivende til videregående uddannelser via kvote 2 og har særligt fokus på kreative og praktiske fag.

På Michael Skolen i Herlev er de i gang med at videreudanne deres lærere. Martin Lauesen har undervist på Steinerskolen i 12 år, og til august skal han undervise i biologi og matematik på Steiner HF.

I forvejen er Martin Lauesen uddannet biolog, men i forhold til matematikundervisningen er han i gang med at tage forskellige enkeltfag i blandt andet abstrakt algebra og matematikkens historie på Københavns Universitet for at opnå den faglige kompetence.

Derudover er Martin Lauesen startet på Steinerpædagogikum-uddannelsen på Syddansk Universitet. Det første hold startede i januar, og uddannelsen er et 18-måneders deltidsstudium med blandt andet ophold på Emerson College i England.

”Mine faglige målsætninger ændrer sig ikke væsentligt til Steiner HF, for på 11. og 12. klassetrin lægger min undervisning sig allerede meget op ad de gymnasiale læringsmål. Men jeg skal forberede mig på at undervise flere elever, som ikke har gået på en Steinerskole før,” siger Martin Lauesen.

gymnasieskolen.dk

g

TEMA OM MERARBEJDE

FLERE GYMNASIELÆRERE OPGIVER AT INDBERETTE MERARBEJDE

Halvdelen af gymnasielærerne har merarbejde, men en tredjedel af dem indberetter ikke merarbejdet til ledelsen. Det betyder reelt, at nogle lærere arbejder gratis. Vi skal tale åbent om problemet, fastslår tillidsrepræsentanter.

Nogle lærere opgiver på forhånd at få honoreret deres merarbejde. Andre ønsker ikke at virke for langsomme eller at sætte sig selv i fokus.

Begrundelserne er forskellige, men konklusionen er den samme: En del lærere lægger et antal arbejdstimer på skolen eller hjemme ved skrivebordet,

som de ikke indberetter. Eller sagt på en anden måde: Flere lærere arbejder gratis.

Det viser en stor undersøgelse fra Gymnasieskolernes Lærerforening (GL), som 4.165 lærere har deltaget i.

Halvdelen af gymnasielærerne svarer i undersøgelsen, at de arbejder mere end deres norm. Det vil for eksempel

si, at en fuldtidsansat arbejder mere end 1.924 timer om året.

Men 30 procent af dem indberetter ikke deres merarbejde til ledelsen, viser undersøgelsen.

»Tallene viser først og fremmest, at der på en del skoler er fyldt for meget på læsset, så mange lærere ikke kan nå at løse deres arbejdsopgaver inden for





49%

svarer, at de har registreret mere arbejdstid end deres norm.



30%

har ikke indberettet deres merarbejde til ledelsen.

DERFOR INDBERETTER LÆRERE IKKE MERARBEJDE

Jeg troede ikke, at det ville blive honoreret:

54%

Jeg ville ikke sætte mig selv i fokus:

15%

Jeg vil ikke virke for langsom til mit arbejde:

16%

Merarbejdet var efter min egen opfattelse af begrænset omfang:

22%

Mit merarbejde ligger inden for en buffer (overføres til næste normperiode):

10%

Anden årsag:

31%

(Det var muligt at give flere svar).

den planlagte tid,” siger Knud Skovgaard Larsen, som er formand for erhvervsgymnasiernes områdebestyrelse i GL.

Han peger på, at der kan være flere grunde til, at nogle lærere arbejder ud over normen uden at indberette deres timer.

”Lærere kan ikke holde ud, hvis deres undervisning ikke er godt nok forberedt, og derfor forbereder de sig fortsat ordentligt, selvom de får flere hold og flere opgaver,” siger han.

Tallene viser omvendt også, at en del lærere kan løse deres opgaver og undervisning inden for den planlagte tid.

Knud Skovgaard Larsen mener, det er udtryk for, at der er forskel på skoler og ikke mindst ledere.

”Nogle steder har lederne udnyttet OK 13 til at skrue alt for meget op for antal hold og opgaver, mens der på andre sko-

ler stadig er en mere fornuftig arbejdsbelastning,” siger han.

Ifølge ham er det nødvendigt, at lederne tager et ansvar for at løse problemet med, at for mange lærere ikke kan nå at løse deres opgaver.

”Ledelsen skal sørge for, at der er en åben drøftelse på skolen om opgaver, og hvad der er rimeligt at forlange af lærerne. Lederne skal lægge deres tal og estimater frem, som de bruger til at planlægge lærernes opgaver. Lærerne skal vide, hvorfor de får de opgaver, de gør, og så skal der være en reel dialog om, hvorvidt det er realistisk,” siger Knud Skovgaard Larsen.

Ifølge undersøgelsen indberetter de fleste gymnasielærere dog deres merarbejde til ledelsen, og lidt over halvdelen får godkendt det hele.

”Jeg holder mund”

Der er flere årsager til, at lærerne ikke indberetter deres merarbejde til ledelsen, viser undersøgelsen. De fleste siger, at de ikke tror, de vil få honoreret deres merarbejde, nogle mener, at merarbejdet er af begrænset omfang, og så er der også lærere, som svarer, at de ikke ønsker at sætte sig selv i fokus, eller at de ikke vil virke for langsomme til deres arbejde.

I spørgeskemaundersøgelsen har lærerne også haft mulighed for at kommentere spørgsmålene. Flere lærere har sat ord på det, som tallene viser:

”Ledelsen skal sørge for, at der er en åben drøftelse på skolen om opgaver, og hvad der er rimeligt at forlange af lærerne.

Knud Skovgaard Larsen, formand, erhvervsgymnasiernes områdebestyrelse i GL

”Jeg får det aldrig udbetalt, så det er en kamp, der ikke kan vindes. Efter sidste fyringsrunde holder jeg blot mund.”

”Min rektor gav klart udtryk for, at gode lærere sagtens kunne finde ud af at holde sig inden for normen.”

”Der sker jo ikke andet, end at man så kommer i negativt fokus.”

Sådan lyder tre kommentarer fra lærere, som har deltaget i undersøgelsen.

Nogle af kommentarerne viser, at der på flere skoler er en kultur, hvor ledelsen forventer, at lærerne kan løse deres opgaver uden at gå ud over normen.

Farlig glidebane

Manisha de Montgomery Nørgård er formand for netværksbestyrelsen for GL Frederiksberg. Hun mener, det er alvorligt, når kulturen er sådan, at nogle lærere undlader at nævne, at de har merarbejde, fordi de er bange for at sætte sig selv i negativt fokus eller for at virke for langsomme over for ledelsen.

”Det er en farlig glidebane, at lærere på den måde arbejder gratis, for dermed gør vi et kollektivt problem til et individuelt problem. Vi skal ikke løse nedskæringerne på skolerne, ved at lærerne arbejder gratis,” siger Manisha de Montgomery Nørgård.

Hun opfordrer derfor til, at der er en åben dialog på skolerne om udfordringerne. Lærerne skal snakke sammen på klubmøder og være åbne om, at de ikke kan nå deres opgaver, mener hun.

” Det er en farlig glidebane, at lærere på den måde arbejder gratis, for dermed gør vi et kollektivt problem til et individuelt problem.

Manisha de Montgomery Nørgård, formand, netværksbestyrelsen for GL Frederiksberg

Det er dog i sidste ende ledelsens ansvar, at problemet bliver stoppet, mener Manisha de Montgomery Nørgård.

”Ledelsen må lægge sine planlægningstal frem, så lærerne har en fornemmelse af, hvad der bliver forventet af dem i forhold til opgaverne. Og så er det vigtigt, at ledelsen afholder samtaler med lærerne, og at den godkender lærernes tidsregistrering jævnlige,” siger hun.

”Man gør det værre”

Ulla Olsen er formand for netværksbestyrelsen for GL i Ribe. Hun opfordrer til, at alle lærere registrerer deres tid og også indberetter deres merarbejde.

”Ellers gør man det værre for sig selv og sine kolleger. Hvis det ser ud, som om en lærer godt kan nå at undervise 10 klasser, så vil rektor tro, at de andre lærere også kan,” siger Ulla Olsen.

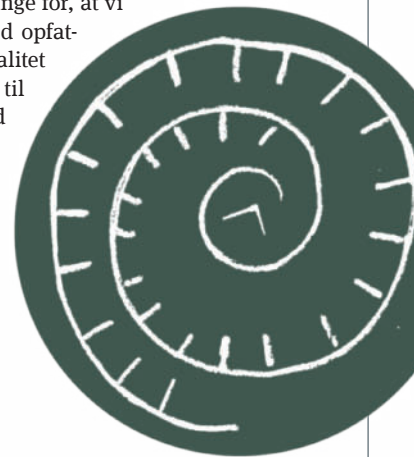
Hun fortæller, at hun har talt med lærere, som giver udtryk for, at de gerne vil fremstå som dygtige og effektive lærere og derfor ikke registrerer alt deres arbejde.

”Men det løser ikke problemet,” siger hun.

I år har regeringen og et flertal i Folketinget vedtaget nedskæringer på uddannelserne for tredje år i træk.

Knud Skovgaard Larsen er bange for, at det vil betyde, at lærere også fremover vil få flere opgaver og merarbejde. Han mener derfor, det er nødvendigt, at ledelserne tager udviklingen alvorligt og går ind i en dialog om, hvordan man undgår et dårligt arbejdsmiljø og bevarer kvaliteten i undervisningen.

”Det er sjældent, man hører ledere på skolerne, som reelt kommer med gode bud på, hvordan lærerne og skolerne skal løse udfordringerne. Det hjælper ikke at sige, at vi skal arbejde hurtigere og smartere. Jeg er bange for, at vi er ved at rykke ved opfattelsen af, hvad kvalitet er, og at vi kommer til at tabe værdifuld viden og læring,” siger Knud Skovgaard Larsen. ●



STRESSFORSKEREN:

Merarbejde må ikke blive et individuelt problem


Ledelsen skal tage det alvorligt, hvis lærerne har for travlt og ikke indberetter deres merarbejde, mener stressforsker Malene Friis Andersen.

Der skal være en kultur på arbejdspladsen, hvor ledelse og medarbejdere taler åbent om omfanget af opgaver og merarbejde.

Det siger psykolog og stressforsker ved Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø Malene Friis Andersen til undersøgelsen, som viser, at flere lærere undlader at indberette deres merarbejde til ledelsen.

”Som leder er det et problem, hvis du ikke er klar over, hvad omfanget af skjult merarbejde er. Hvis du ikke er klar over, hvad dine medarbejdere lægger af timer for at løse arbejdsopgaverne, kan du heller ikke lede ordentligt og agere derefter. Det er vigtigt, at ledelsen skaber en åben dialog om opgavernes omfang og om, hvorvidt medarbejderne kan nå at løse dem,” siger Malene Friis Andersen.

Hun pointerer, at tidligere undersøgelser om arbejdsmiljø viser, at gymnasielærere er en af de faggrupper, som er mest udfordrede i deres ”work-life-balance”.

A close-up portrait of Malene Friis Andersen, a woman with long, wavy blonde hair and blue eyes. She is looking directly at the camera with a neutral expression. She is wearing a dark top and a thin gold necklace. The background is dark with some geometric patterns.

Det er et problem, hvis man som leder ikke er klar over, hvad omfanget af skjult merarbejde er, siger stressforsker Malene Friis Andersen.

3 TUNGE GRUNDE TIL, AT LÆRERE IKKE INDBERETTER MERARBEJDE

I spørgeskemaundersøgelsen har lærerne haft mulighed for at begrunde deres besvarelser. Det har hundredvis af lærere gjort. Gymnasieskolen har læst alle kommentarerne igennem. Her er de tre hyppigste grunde til, at lærere med merarbejde ikke indberetter det:



"I forvejen er gymnasielærernes arbejde grænseløst. Du kan hele tiden forberede dig mere og gøre det bedre over for eleverne. Hvis samtalen om arbejdsopgaver, krav og ressourcer forstummer på arbejdspladsen, er der risiko for, at det bliver et individuelt problem, i stedet for at man finder fælles løsninger på arbejdspladsen til at håndtere for store arbejdsbelastninger og stress," siger Malene Friis Andersen.

Hun mener også, at det er vigtigt, at lederne understreger, at lærerne skal registrere den tid, de bruger på arbejdet.

"Ledelsen bør melde klart ud, at vi bruger tidsregistrering, og at lærere, som har registreret flere timer end normen, ikke bliver straffet. Ellers kan der ske et skred i normen for, at lærere arbejder uden at registrere deres tid. Lærerne har også et ansvar for at tale åbent om deres arbejde med hinanden og være nysgerrige efter, hvordan det går med kollegerne." ●

” Hvis samtalen om arbejdsopgaver, krav og ressourcer forstummer på arbejdspladsen, er der risiko for, at det bliver et individuelt problem.

Malene Friis Andersen, stressforsker, Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø

1. DÅRLIGE ERFARINGER

"Jeg har tidligere søgt om merarbejde. Processen var meget ubehagelig og påvirkede mig følelsesmæssigt i længere tid. Det ønsker jeg ikke at opleve igen." *Lærer*

2. VIL HOLDE SIG INDENFOR NORMEN

"Allerede i mit første år på skolen gav min rektor klart udtryk for, at gode lærere sagtens kunne finde ud af at holde sig inden for normen. Jeg blev bange for, at han skulle synes, at jeg ikke var kompetent nok til at udføre mit arbejde, hvis jeg gik over tid. Jeg begyndte at undlade at registrere al min tid, selv om TR jævnligt opfordrede os til det." *Lærer*

3. FRYGT FOR AT MISTE JOB

"Størstedelen af mine kolleger arbejder mertid. Jeg vil gerne have et arbejde til næste år, og da alle alligevel lader til at mene, at man som årsvikar ikke bør klage over 50+-timers arbejdsuger, så vælger jeg at gå under radaren." *Lærer*

LEDERE: Lærere *skal* fortælle ledere om merarbejde

Den eneste måde, hvorpå man kan løse problemet med, at lærere arbejder for meget, er, hvis lederne bliver gjort opmærksom på det, lyder det fra lederne.



Det er en meget uheldig situation, når lærere arbejder for meget og ikke gør opmærksom på det, lyder det fra lederne.

Det skal løses ved løbende dialog, siger næstformanden for Danske Gymnasier, Jakob Thulesen Dahl.

”Jeg forstår ikke de lærere i undersøgelsen, der siger, at de ikke indberetter overarbejde. Det står der i overenskomsten, at man skal, og det skal man selvfølgelig gøre, så ledelsen kan tage fat,” siger Jakob Thulesen Dahl og tilføjer:

”Det nytter heller ikke noget, hvis man sidder og venter til det sidste med at gøre opmærksom på, at man har for meget arbejde, for så giver man ikke ledelsen mulighed for at arbejde med opgavefordelingen.”

René van Laer er enig. Han er formand for gymnasieudvalget i Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier – Lederne.

”Hvis det er et generelt problem, er man nødt til at tale med ledelsen, så man kan finde årsagen. Arbejder man for eksempel for meget på grund af for meget undervisning, har man for mange spredte hold, eller er man helt grøn som underviser? Der kan være mange grunde til, at man bruger for meget tid,” siger René van Laer og tilføjer:

”Løsningen er derfor også forskellig fra lærer til lærer. Men det allervigtigste er at få sat ord på, så ledelsen kan handle. For det er ikke meningen, at man skal arbejde for meget.”

Han fortæller, at lærerne på KNord, hvor han er direktør, fast har tre samtaler om året med en leder.

”På den måde kan man sikre en løbende dialog. Første samtale er, når årsplanen er lagt, så er der en i efteråret for at høre, hvordan det går, og endnu en igen til foråret,” fortæller René van Laer, der understreger, at dialog er det vigtigste værktøj.

Jakob Thulesen Dahl understreger, at den enkelte medarbejder er forpligtet til at tale med den nærmeste leder om arbejdstiden, ligesom ledelsen er forpligtet til at holde øje med, at den planlægger opgaveporteføljer, som giver mening.

”Det er vigtigt at huske, at der er tale om klassisk akademisk arbejdskraft – det afspejler lønnen også. Det betyder, at det er medarbejdere, der får en høj løn, og hvor man derfor kan forvente, at de kan styre tidsforbruget på opgaven. Det er helt klassisk, at du tager ansvar for at løse opgaven i bedst mulige kvalitet med den tid, der er til rådighed,” siger Jakob Thulesen Dahl.

” Der er jo som regel en god forklaring på, hvorfor man bruger mere tid på opgaver.

René van Laer, formand, Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier – Lederne gymnasieudvalg

Lærere fortæller, at de ikke tør fortælle om merarbejde i en tid med nedskæringer, fordi de frygter afskedigelse.

”Det findes vel i alle brancher, at når krisen kradser, så bliver medarbejderne bekymrede for deres job, og der er en form for risikovurdering. Men når det er sagt, så er det klart, at man i sparetider nok er nødt til at nå flere opgaver. Vi skal hjælpe hinanden med at finde gode løsninger, så vi når et rimeligt godt resultat med færre ressourcer,” siger Jakob Thulesen Dahl og tilføjer:

”Men hvis der er nogle lærere, der har ondt i maven over at gå til ledelsen og drøfte deres arbejdstid, så skal vi invitere endnu mere ind til dialog og sørge for, at lærerne er trygge ved at gå til nærmeste leder og få en dialog om arbejdstiden.”

Tanken om lærere, der ikke tør gøre opmærksom på, at de arbejder for meget, fordi de frygter afskedigelse, huer bestemt ikke René van Laer.

”Det vil jeg være meget ked af, og jeg håber og tror ikke, at der er nogen leder, der bruger sin ledelsesret på den måde, at man vil afskedige medarbejdere, der arbejder for meget – det ville være helt utilstedeligt. Det ville skabe et samarbejdsklima, som jeg ville være meget ked af. Der er jo som regel en god forklaring på, hvorfor man bruger mere tid på opgaver, så man skal ikke være bange for at gøre opmærksom på det,” siger René van Laer. ●

General- forsamling 7. april

Vi håber, du vil deltage i vores generalforsamling, så den bliver repræsentativ for vores mere end 126.000 medlemmer.

Vi skal blandt andet tale om:

- Afkast på 9 %
- Ansvarlige investeringer
- Ny frivillig sundhedsordning
- Stemmeprocent på 15,6 % til bestyrelsesvalg

Generalforsamling i MP Pension

Lørdag den 7. april kl. 13
Radisson Blu Scandinavia Hotel
Margrethepladsen 1
8000 Aarhus C

Mere information: mppension.dk/gf2018

**Tag
med!**

mppension.dk



PENSIONS KASSEN

**Magistre
& Psykologer**



Hovedbestyrelsen i Gymnasieskolernes Lærerforening (GL) var samlet onsdag den 28. februar for at diskutere overenskomst-situationen og risikoen for en storkonflikt.



TEKST: TINA RASMUSSEN • FOTO: JACOB NIELSEN

TUNGE DRØFTELSE



GYMNASIESKOLEN • #2 • 2018
31

SKAM SKABER STRESS

Skam er en overset faktor i forbindelse med stress. Vi skal tale højt om skamfølelsen og tackle den helt anderledes end i dag, hvis vi fremover vil have færre stressrelaterede sygdomsmeldinger, siger forsker Pernille Steen Pedersen.

Når medarbejdere går ned med stress, har langt de fleste forinden oplevet en voldsom og nedbrydende følelse af skam. De har skammet sig over at være bagud med arbejdsopgaverne og over ikke at leve op til egne forventninger. Men de har ikke fortalt det til nogen.

Sådan siger stressforsker Pernille Steen Pedersen fra Institut for Ledelse, Politik og Filosofi på Copenhagen Business School (CBS).

I sin bog Slip stress ud af skammekrogen – Et forsvar for arbejdsfællesskabet, der bygger på hendes ph.d.-afhandling om skam, stress og sygefravær, beskriver hun, hvordan der ofte ligger en skjult skamfølelse bag stressrelaterede sygdomsmeldinger, som sætter en spiral af fejlkommunikation og misforståelser i gang på jobbet.

”Det er en overset faktor, at skam gør os modtagelige over for stress. Kun ved at anerkende skammen og tage højde for den i relationerne på arbejdspladsen, kan vi tackle den. Skamfølelsen kan gøre, at gængse metoder til at håndtere stress – for eksempel anerkendende ledelse – ikke virker og kan være direkte skadelige,” siger Pernille Steen Pedersen.

I forbindelse med ph.d.-afhandlingen interviewede hun 20 ledere og 30 medarbejdere. Alle medarbejdere havde været sygemeldt med stress, depression eller angst, og et tydeligt mønster tegnede sig: Størstedelen af dem havde været angst for, at nogen skulle opdage, de ikke var gode nok.

”Hvis man ikke synes, man lever op til sine egne forventninger, kan skamfølelsen opstå. Afstanden mellem idealet og de praktiske muligheder bliver for stor. Næsten alle dem, jeg har talt



” Det er ledelsens ansvar at sætte barren og fortælle, hvornår arbejdet er udført godt nok.

STRESSFORSKERENS DEFINITION AF SKAM

- Skam opstår, når spændingen mellem ideal og faktiske muligheder bliver for stor. Man opdager, at man lever op til ens egne forventninger, og man føler, at man ikke har gjort, som man burde.
- Man tænker på, hvad de andre tænker om en og er angst for at blive afsløret.
- Skam er vigtig for at opretholde tilknytningen til flokken og undgå at gøre pinlige ting, men den kan udvikle sig til at være skadelig.
- Skadelig skam gør det svært at bede om hjælp og støtte – og tage imod det.

› med, brugte ordet 'afsløring'. De følte, at de burde have gjort det meget bedre og kunne ikke tage imod lederens eller kollegernes anerkendelse," fortæller Pernille Steen Pedersen.

At skulle gå på kompromis med sin faglighed er en af de største stressbelastninger i det moderne arbejdsliv, mener hun. Det gælder også for landets gymnasielærere.

"De aktuelle nedskæringer på gymnasierne gør, at mange lærere netop føler, at de må gå på kompromis. De oplever, at de ikke har tiden til at udfylde deres rolle så godt, som de gerne vil."

Forandringer er et vilkår

Stress er blevet en folkesygdom, der hvert år koster samfundet milliarder af kroner og har store menneskelige omkostninger.

Mennesker bliver ofte stressede, når de udsættes for forandringer. Men forandringer er et vilkår i det moderne arbejdsliv, og gør man dem til hovedskurken, så kommer man aldrig videre, siger Pernille Steen Pedersen, der ikke vil forholde sig til, om der er for mange eller for store forandringer i gymnasiet.

Hun har fokus på, hvordan ledere og medarbejdere tackler forandringerne og arbejdet. Om de kan indgå levedygtige, realistiske kompromiser, der gør, at skamfølelsen ikke vokser. Dét er det afgørende, mener hun.

"Det er ledelsens ansvar at sætte barren og fortælle, hvornår arbejdet er udført godt nok. Ledelsen skal anerkende medarbejdernes faglighed og for eksempel sige: Jeg kan godt se, at undervisningen ville blive bedre på den måde, men lige nu er rammerne sådan her, og derfor er det her godt nok."

Hun mener, at ledelsen i perioder skal være "vikarer for deres stressede medarbejders samvittighed".

"Det vil sige, at man skal skærme medarbejderne ved at fjerne en del af ansvaret fra deres skuldre."

Når medarbejdere går ned med stress, handler det ofte om, at der mangler ledelse, fastslår hun. På mange arbejdspladser – inklusive gymnasier – er der i dag det, hun kalder en udpræget selvledelse. Dermed bliver medarbejderne deres egne dommere, og det kan være rigtig svært, især for unge, uerfarne lærere.

” Det er ikke løsningen at bede folk om at lade deres følelser blive hjemme, tænke positivt, blive mere robuste eller bedre til at sige pyt.



OM

PERNILLE STEEN PEDERSEN

- Født i 1976.
- Stressforsker på Institut for Ledelse, Politik og Filosofi på Copenhagen Business School (CBS).
- Cand.scient.pol. fra Københavns Universitet i 2001.
- Forsvarede sin ph.d. om skam, stress og sygefravær i 2016. Afhandlingen blev til bogen Slip stress ud af skammekrogen – Et forsvar for arbejdsfællesskabet.
- Har tidligere arbejdet i Beskæftigelsesministeriet.

”I gode tider trives folk supergodt med at have stor indflydelse på deres eget arbejde, men i nedgangstider fungerer det rigtig dårligt. Man føler sig forpligtet til at levere en kvalitet, der er højere, end hvad der er muligt.”

”Særligt i en tid med mange forandringer er det afgørende, at ledelsen lytter til medarbejdernes bekymringer, fjerner noget ansvar og siger: Jeg ved, at presset er stort, og at du lige nu føler dig utilstrækkelig, men jeg har din ryg!”

Følelser er en del af arbejdet

Skal skamfølelsen ikke føre til sammenbrud og sygemelding, er det dog ikke kun ledelsen, der skal handle. Medarbejderne skal også blive bedre til at sige, hvad de har brug for, fastslår stressforskeren.

”Ledere og medarbejdere skal bruge hinanden. Rammer kan være givet, men ledere og medarbejdere har et ansvar for det, de i fællesskab lægger ind i rammen. Det er arbejdsfællesskabet og relationerne, der kan bringe os frem til et bedre resultat, ikke selvledelse og individualisering af problemerne,” siger Pernille Steen Pedersen og tilføjer:

”Derfor er det også dybt problematisk, når stressede folk som det eneste bliver sendt til individuelle samtaler hos en coach eller på mindfulnesskurser. Det kan ikke erstatte den vigtige samtale, som ledere og medarbejdere skal have. Man fikser ikke nogen ved at tage dem ud af sammenhængen, man risikerer tværtimod at gøre det værre.”

For at håndtere stressreaktioner og forebygge stressrelateret sygefravær er det også afgørende, at medarbejderne får lov at være hele mennesker, der har deres følelser med på arbejdet, understreger hun.

”Det er ikke løsningen at bede folk om at lade deres følelser blive hjemme, tænke positivt, blive mere robuste eller bedre til at sige pyt. De vil bare føle, at de spiller skuespil, og du kan ikke sige pyt til din samvittighed,” siger Pernille Steen Pedersen.

Forskellige reaktioner

Det er forskelligt, hvad medarbejdere kan klare, og forskelligt, hvad der udløser skam hos den enkelte.

Pernille Steen Pedersen ser to grundlæggende reaktionsmønstre hos stressede medarbejdere: problemløserreaktioner og relationsmesterreaktioner. Hvor den første er knyttet til skam over ikke at kunne løse sine opgaver godt nok, er den anden knyttet til bekymringer over, hvad de andre mon tænker om en.

Derfor skal de behandles forskelligt, siger hun.

Ved præstationsskam kan lederen for eksempel være med til at vurdere arbejdsopgaver og fastsætte den tid, der skal bruges på dem. Ved relationsksam kan det være utrolig vigtigt, at lederen er opmærksom på at give medarbejderen opmærksomhed, får sagt godmorgen og svarer hurtigt på mails, fortæller Pernille Steen Pedersen.

”Det handler om sammen at blive klogere på, hvilken relation medarbejderen har til sin opgaveløsning. Hvad er det for en forpligtelse, den enkelte oplever, og hvordan kan man som leder være med til at løfte noget af byrden væk?”

Ja, det er et stort krav at stille til lederne, at de skal kunne se og forstå medarbejdernes forskellige reaktionsmønstre, men det er også et rimeligt krav, mener Pernille Steen Pedersen.

”Det er ikke godt nok at rose lærerne for at være dygtige, hvis de hver dag oplever, at de ikke har tiden til at være det. De skal hjælpes til at kunne være i arbejdet uden at føle sig utilstrækkelige.”

Lederne er også nødt til at gå ind på den enkelte lærers banehalvdel og tage dialogen, fordi det er vidt forskelligt fra lærer til lærer,

hvornår en opgave er udført ”godt nok”, understreger hun.

Samtidig er det ifølge Pernille Steen Pedersen vigtigt, at lærerne får etableret et fagligt fællesskab på skolen, hvor de kan tale sammen om udfordringerne.

”Man skal skabe et rum, hvor det er okay at tale højt om problemerne, vende sin tvivl og hjælpe hinanden med at finde løsninger. Det er ikke noget quick fix, men på den måde kan lærerne deles om ansvaret, få støtte og bede kollegerne og lederen om hjælp. Det kræver, at lærerne tør være åbne og tale om det, der er svært,” siger Pernille Steen Pedersen. ●

TO REAKTIONSMØNSTRE

Stressede medarbejdere reagerer ifølge Pernille Steen Pedersen grundlæggende på to måder. Man kan godt have begge typer af reaktioner i forskellige sammenhænge:

Problemløserreaktioner:

Skam er knyttet til egne præstationer. Man skammer sig over sin egen uformåen. Man har svært ved kun at levere 80 procent, selvom det niveau er aftalt. Man er bekymret for, om man kan klare opgaven, men ønsker ikke uopfordrede råd og hjælp. Her kan lederen for eksempel sige: Jeg ved godt, at der er mange opgaver for tiden, hvad kan jeg gøre? Lederen skal skitsere rammer og give vedkommende mulighed for at selv at klare opgaven.

Relationsmesterreaktioner:

Skam er knyttet til leder eller kollega, og hvad de tænker om en. Man føler ikke, at man er en vellidt medarbejder. Man vil gerne have uopfordrede råd og hjælp. Her skal lederen for eksempel spørge, hvordan vedkommende har det, lytte og tilbyde støtte. Man vil gerne kunne lufte bekymringer uden at blive mødt med en løsning eller en dom.

GL's sekretariat svarer hver dag på spørgsmål fra medlemmerne. Gymnasieskolen bringer fremover nogle af de spørgsmål, der har en bred relevans og interesse for medlemmerne.

Erstatningsorlov

Vores søn er her umiddelbart efter fødslen blevet indlagt på hospitalet. Har vi ret til en eller anden form for erstatningsorlov?



Thomas Christensen, konsulent i GL, svarer:

Ja, I har krav på at få forlænget orloven. Indlæggelsen skal blot finde sted inden for de første 46 uger efter fødslen. I skal være opmærksomme på, at I samlet set kun kan

forlænge orloven svarende til indlæggelsesperioden, og at orloven højst kan udgøre tre måneder i alt. I skal endvidere være opmærksomme på, at retten til at forlænge orloven ikke gælder fædreorlov (de to uger til faderen umiddelbart efter fødslen).

Uden sammenhæng med barselsreglerne i øvrigt har medarbejdere i staten ret til tjenestefrihed med løn i op til fem dage per barn, hvis vedkommende hospitalsindlægges sammen med et barn under 14 år.

Det anbefales, at der tages kontakt til GL, hvis der indtræffer sygdom/hospitalsindlæggelse for mor eller barn i barselsperioden.

Barselsorlov i konfliktperiode

Jeg skal på barselsorlov i midten af april og har termin sidst i maj. Nu er jeg kommet i tvivl, om jeg overhovedet kan gå på orlov, hvis der kommer en konflikt, eller om min barselsorlov bliver udsat. Jeg vil også gerne høre, hvordan jeg bliver stillet økonomisk i en sådan situation.



Hanne Krag, konsulent i GL, svarer:

Du går på barselsorlov, selvom der er en konflikt, og din barsel bliver således ikke udsat. Hvis du påbegynder barselsorlov under en konflikt, er du ikke berettiget til løn. Du skal i stedet henvende dig

til Udbetaling Danmark, hvor du vil kunne få dagpenge i henhold til barselsloven.

Herudover vil du være berettiget til opfyldning fra dagpenge til niveauet for konfliktstøtte. Opfyldning sker enten som konfliktgodtgørelse eller som kontingentnedsættelse.

Du kan læse mere om konfliktstøttemodellerne på gl.org under OK 18 – økonomi ved konflikt. Du kan i øvrigt læse mere om reglerne under en konflikt i GL's Konflikt ABC på gl.org.

skriv



Har du et spørgsmål, som du mener, at andre medlemmer også kan have glæde af at få besvaret, er du velkommen til at sende det til gymnasieskolen@gl.org – så vil GL's konsulenter besvare det.

Innovation og entreprenørskab

Opnå de formelle kompetencer til at undervise i faget
Innovation på de gymnasiale uddannelse

Kursus

Gymnasieelever skal i stigende grad lære at arbejde systematisk med idéudvikling og opstart af virksomhed. Med dette kursus bliver du som underviser klædt på til at hjælpe dine elever godt på vej.

SDU udbyder kurset "Innovation og entreprenørskab". Med kurset kan du opnå samlet 15 ECTS-point på kandidatniveau og er dermed et godt skridt i retningen af at få de faglige kompetencer til at undervise i faget Innovation på en gymnasial uddannelse.

Uddannelse i international klasse

Underviserne er højprofilerede forskere, der har fingre helt nede i den nyeste forskning. De indgår i et større internationalt netværk, der sikrer, at de hele tiden er opdateret. Undervisningen tager således udgangspunkt i forskningsresultater med direkte relevans for praksis.

Tid og sted

Syddansk Universitet i Kolding. Der er 10 kursusdage fordelt over to moduler fra 22. august 2018 til 21. maj 2019.

➔ sdu.dk/sam/efteruddannelse



Syddansk Universitet



TEKST: EMIL EGGERT
SCHERREBECK JØRGENSEN

KULTUR- HELIKOPTEREN

VIL DU OGSÅ GERNE HAVE FINGEREN PÅ PULSEN I FORHOLD TIL NY KUNST OG KULTUR?

Så læs med her, hvor kulturskribent og musik-anmelder ved Dagbladet Information **Emil Eggert Scherrebeck** fremover vil anbefale nye film, tv-serier, plader, podcast og bøger – særligt målrettet mod gymnasielærere.

”Begge mine forældre er gymnasielærere, og jeg anbefaler dem ofte nye kulturprodukter, som de kan bruge i deres undervisning, eller som de måske ligefrem kan bruge som indgange til bedre at forstå deres elever,” fortæller han.



TRAGIKOMISK TV-SERIE 1: BOJACK HORSEMAN

Selv de mest gakkede fiktive universer kan åbne op for stor indsigt omkring ganske alvorlige og virkelige aspekter af vores liv, og den animerede Netflix-serie Bojack Horseman, der udspringer sig i en skør version af Los Angeles, beboet af antropomorfe dyr i alle afskyninger, er et særligt godt eksempel på dette.

Hovedpersonen Bojack Horseman er en deprimeret hest, der i 1990'erne var stjernen i komedieserien Horsin' Around. Men siden storhedstiden har han ikke været i stand til meget andet end at ligge på sin sofa, drikke sig fuld og udnytte sin kendisstatus til at score sig en endeløs række engangsknald, og meget af historien handler således om hans ufrugtbare forsøg på at ændre dette mønster.

Bojack har trods sin faldende grad af succes held til at underskrive en bogkontrakt med det konkurs-truede Penguin Publishing House, men han har i første omgang svært ved at komme op med andet end en titel, og da forlaget siden hyrer en ghostwriter, som skal hjælpe ham, har han uendeligt svært ved at åbne op for dørene til den sande historie.

Den sande historie omkring, hvordan hans kærlighedsløse barndom har påvirket hans liv, udfolder sig til gengæld løbende igennem de fire sæsoner, der er tilgængelige på Netflix på nuværende tidspunkt. Og trods de tunge temaer er det både sjovt, rørende og tankevækkende, så Bojack Horseman vil afgjort kunne fungere som en fin indgang til at tale om nogle af de hårde sider af tilværelsen.

Hvis du bliver hooked, så se også Rick and Morty, som jeg anbefaler herunder.

Hvis du ikke bliver hooked, så se i stedet The Crown, der handler om den engelske dronning Elizabeth II. Den kører også på Netflix..

INVISIBILIA

PODCAST OM DET INDRE LIV: INVISIBILIA

Tanker, følelser, forestillinger, ja, alt det usynlige, som styrer vores liv, det er, hvad den amerikanske podcast Invisibilia handler om. Gennem en stærk kombination af velfortalte personlige historier, originale refleksioner og nedslag i den nyeste forskning styrer showets værter os igennem en lang række interessante indgange til at forstå, hvordan vi selv og den verden, vi lever i, hænger sammen.

Vi kommer således med til en belgisk by, hvor byens borgere tager psykiatriske patienter ind i deres stuer og har dem boende i flere årtier. Vi hører historien om, hvordan en heftig omgang følelseterapi ændrede hverdagen på en gigantisk boreplatform. Og vi kommer faktisk også et smut til Danmark, hvor vi hører om, hvordan et par politibetjente fra Aarhus opfandt deres egen jordbundne måde at håndtere radikaliserede unge mennesker på.

Nogle gange er det mørkt, men der er altid konstruktive pointer for enden af regnbuen, og jeg føler mig som regel både oplyst og opløftet efter at have hørt Invisibilia.

Hvis du bliver hooked, så hør også den amerikanske podcast Radiolab, som med en naturvidenskabelig tilgang til verden forklarer alle mulige spændende fænomener.

Hvis du ikke bliver hooked, så hør i stedet true crime-podcasten Casefile, der opruller den ene interessante kriminalhistorie efter den anden.

TRAGIKOMISK TV-SERIE 2: RICK AND MORTY



Det er sandsynligvis ikke tilfældigt, at navnet på Netflix-serien Rick and Morty klinger som rigor mortis. For i den anden tragikomiske animationsserie, jeg vil anbefale i denne omgang, er der død, ødelæggelse og masser af eksistentiel meningsløshed, når den geniale og fordrukne videnskabsmand Rick og hans barnebarn Morty tager på intergalaktiske og tværdimensionelle missioner.

Rick bor hos sin datters familie i et lille parcelhus, og i garagen har han indrettet et højteknologisk laboratorium, hvorfra han kan fremstille stort set alt. Ikke mindst har han opfundet en portalpistol, som åbner op for, at man kan rejse på tværs af tid, rum og dimensioner. Og ved hjælp af den rejser Rick og Morty på alle mulige og umulige eventyr – nogle gange for at redde hele planetsystemer, andre gange for at Rick kan få fingre i en særlig dip, som McDonald's lavede for mange år siden.

Rick and Morty er noget af det mest vanvittige, jeg har set, men bag vanviddet gemmer der sig også en dybde, som forbinder de overnaturlige scenarier til en følelsesmæssig virkelighed, jeg kan spejle mig i som seer. Ikke mindst fordi mange af historierne handler om, hvordan Rick i bund og grund opsøger de forskellige missioner for at undslippe sin egen eksistentielle kattepine. Som når han ved hjælp af videnskaben omdanner sig selv til en drueagurk for at undgå at komme i terapi med sin datter og sine børnebørn.

Der går muligvis noget tid, inden fjerde sæson af Rick and Morty kommer ud, så tag dig bare god tid til at se de tre første. Det vil du ikke fortryde, medmindre du ikke kan lide visuel vold. I så fald er det nok ikke en serie for dig.

Hvis du bliver hooked, så se også Bojack Horseman, som er anbefalet ovenfor.

Hvis du ikke bliver hooked, så se i stedet den historiske serie Downton Abbey. Og ja, den er også at finde på Netflix.

Ved Det Grønne Bord



Fagspecifik
eksamenstræning
på video

Mundtlig
eksamen
og votering
i fuld længde.

NU
flere end
30 fag

Se alle fag til
mundtlig eksamen
på STX – HF – HHX

NY hjemmeside
før/efter reform

Den nye hjemmeside markerer tydeligt, om eksamen er efter nye eller gamle læreplaner.

Det er også muligt at se, hvornår nye fag udgives.

Nye fag 2018
Efter reform, er udgivet

- Matematik C
- Idræt C
- Psykologi C
- Psykologi B
- Informatik C
- Erhvervsfase



Information og eksempler
www.vdgb.dk

PTV film

Tlf. 8626 2288

OM

TONY
ANDERSEN

Tony Andersen er lektor i dansk og engelsk på Odense Kate-dralskole

ANDERS
BÆRHM
FRICKE

Anders Bærholm Frikke er lektor i historie og dansk på Middelfart Gymnasium og HF og er desuden medlem af GL's hovedbestyrelse

KARRIERELÆRING: En sprogforbistring – med potentiale?

Ordet karrierelæring optræder i den nye gymnasiereform og skal derfor integreres i undervisningen. Men hvordan skal det ske i praksis? Kronikørerne kommer med bud og peger på problemstillinger.

Gymnasiereformen har budt på et nyt begreb, vi skal forholde os til, nemlig karrierelæring. Det stammer formentlig fra amerikanske begreber som career management eller work-based learning. I USA forbindes disse begreber som regel med det, vi på dansk kalder ”praktik” – og ikke hvad man måske kunne forledes til at tro, nemlig et undervisningsfag. Ordets engelske etymologi får det da også til at klinge falsk i danske ører; det er bestemt ikke et begreb, der har særligt meget med den danske gymnasieskole og dennes dannelsesstradition at gøre.

Ordet karrierelæring er med andre ord lidt af en sprogforbistring, men det optræder nu engang i den nye gymnasiereforms kompromisprægede ordlyd, hvorfor det skal integreres i undervisningen – og det vigtige spørgsmål, vi skal stille os selv i denne sammenhæng, er, hvordan det så i praksis kan komme til at indgå i undervisningen.

Umiddelbart lugter karrierelæring af en

meget nytteorienteret tilgang til uddannelse med fokus på mennesket som produktionspotentiale frem for individets magt over eget liv. Derfor er det vigtigt at slå fast, at karrierelæring lige nu er en flydende betegnelse, der ikke har nogen fast mening eller betydning; det er med andre ord et åbent rum, der skal fyldes. Og hvis vi gymnasielærere ikke gør det, så er der andre, der gør det, og så risikerer vi, at ordet forbindes med ting som karriereplanlægning, anvendelsesorientering og praktikophold. Det følgende er derfor et forsøg på at gribe definitionsmagten og indkredse, hvad der kunne være godt ved begrebet.

Formålet med det hele

Men vi må begynde med at stille os selv spørgsmålet om, hvad der er formålet, meningen, med gymnasiet anno 2017. Er den primære funktion at spare konkurrencesamfundet for udgifter ved at give de unge mennesker nok karrierekompetencer til, at de



kan komme til at leve det, samfundet opfatter som det rigtige liv med den rette karriere hurtigst muligt? Er formålet ikke længere også internt, livsoplysende, som K.E. Løgstrup ville have sagt? Myndiggørende, sansudvidende, demokratiserende, kort sagt dannende. Skal det udelukkende handle om nyttefokus og arbejdsmarked, eller skal det også handle om personlig udvikling og verdensudvidelse? Det er ikke uvæsentlige

spørgsmål, for skolesystemet påvirker og præger i omfattende forstand fremtidens voksne, fordi det formidler en opfattelse af, hvad et menneske er, og hvad det går ud på at være til i verden. Spørgsmålet drejer sig om forholdet mellem dannelse af mennesker til livet, dannelse af borgere til demokratiet og dannelse af medarbejdere til arbejdslivet, rundt regnet det, den hollandske uddannelsesforsker Gert Biesta kalder for subjektivi-

sering, socialisering og kvalificering. Det er klart, at disse elementer ikke kan – og ikke bør – adskilles fuldstændigt, men man kan vægte skolens og undervisningens opgaver forskelligt. Det gælder den enkelte lærer, og det gælder skolen som helhed.

Sagt på en anden måde, så må man som lærer (og som gymnasium) kunne svare på, hvorfor man lægger beslag på elevernes tid, kræfter, energi, følelser og forstand. Et svar,

der nøjes med at henvise til erhvervs-kvalifikation og karrierekompetence, er ikke tilfredsstillende efter vores mening. Indtil videre har der ikke været nogen, der direkte har kunnet forudse fremtiden, mindst af alle politikerne, og når man således kun har en noget diffus forestilling om, hvad fremtiden egentlig vil bringe af vilkår og udfordringer, så bør det ikke være gymnasiet primære opgave at forme fremtidens arbejdskraft i en bestemt retning. Men okay, lad os alligevel kort være fremtidsforskere: Vi forudser, at i løbet af de kommende 10-15 år vil folk drikke en del kaffe, blive forelskede, læse bøger (også på iPads), se film, lytte til musik, gå på arbejde, opleve glæder og sorger. De vil ofte skulle forholde sig til andre mennesker, og de vil mange gange skulle træffe større eller mindre valg. Så ud fra det er vi tilbøjelige til at mene, at en af ungdomsuddannelsernes væsentligste opgaver er at skabe livsmod og tillid til egne evner og muligheden

for et godt og rigt liv baseret på andet og mere end blot arbejde, økonomi og indtjening. Selv om disse elementer selvfølgelig ikke er uvæsentlige.

”Valgets byrde”

Hvis man med ”karrierevalg” i virkeligheden mest af alt mener valg af videregående uddannelse (og det tyder en del af læreplanerne på, når der næsten konsekvent står ”uddannelses- og karrierevalg” i dem), så er der god grund til at fremhæve dét element i diskussionen af karrierelæringsbegrebet. Det er de færreste af studenterne, der får et job (en

karriere) direkte efter gymnasiet, de fleste tager derimod en faglig uddannelse. I den optik handler karrierelæringen altså om at klæde studenterne på til at træffe det bedst mulige uddannelsesvalg – og der er næppe nogen, der er uenige i, at det er en del af gymnasieskolens opgave at være studieforberedende. Et centralt element af karrierelæringen kunne dermed være elevens bevægelse hen mod en bestemt faglighed, som Ane Qvortrup formulerede det på Universiteternes Gymnasiedage i efteråret, hvilket jo også ender med at være en bevægelse frem mod en (ny) identitet.

Og dermed er vi ved den anden del af karrierelæringen, nemlig den del, der handler om det, der populært kaldes ”valgets byrde”. Det er ubetinget positivt, hvis det nye begreb kan afdramatisere uddannelsesvalget og alle de andre valg, der venter på vores studenter, således at deres overvejelser og forestillinger om fremtiden (om arbejde, livsstil og så videre) i højere grad udspringer af lyst, interesse og faglighed frem for af nødvendighed og stakåndet ræs mod fremtiden ... Denne evne til at være beslutningskyndig, ansvarlig og selvstændig har vi jo hele tiden arbejdet med at fremelske i gymnasiet. Så måske skal vi tilegne os karrierelæringen og forstå den som den dannelse og de karrieremuligheder, som den samlede fagrække og de ekstracurriculære aktiviteter bidrager med? Måske består karrierelæringen mest af alt i at fortælle vores studenter, at det ikke kun handler om, hvad de lærer, men også hvad de bruger det til senere hen i livet?

Hvordan med praksis?

Så hvordan gør man det i praksis? I det følgende vil vi kort opridsede et danskfagligt forløb, der kredser om uddannelsesvalgets byrde og den identitetsdannelse, der følger med et valg af faglighed og karriere.

Vi indleder i den lettere ende og læser Dan Turèlls moderne klassiker Jeg skulle have været taxachauffør. Ved endt læsning beder vi eleverne om at sætte deres drømmejob ind i digtet og genskrive det, så vi får en indgangsvinkel til at tale om, hvilke fremtidsdrømme eleverne eventuelt har, og hvad de egentlig tror, deres fremtidsjob indebærer. Hvad sker der, hvis man sætter et andet job



” Måske består karrierelæringen mest af alt i at fortælle vores studenter, at det ikke kun handler om, hvad de lærer, men også hvad de bruger det til senere hen i livet?

ind i Turélls sproglige digtgenerator? Åh, jeg skulle have været pædagog? Eller læge?

Den næste tekst, som vi tager fat i, er Jakob Mathiassens novelle Drømmen fra novellesamlingen Beton, hvis fortæller tjener til dagen som betonarbejder – eller bygearbejder, som det hedder i dag. Arbejdet som betonarbejder er næppe førstevalget for de fleste gymnasieelever, men netop derfor er det interessant at diskutere, hvilken status forskellige job har. Samtidig fortæller Mathiassens tekst også mere generelt om de første spæde skridt ind på et jobmarked, som man som 16-årig måske ikke helt forstår, og novellen understreger fint, hvordan man er afhængig af hinandens arbejdsindsats – en pointe, som også er relevant i en skolesammenhæng.

Det er imidlertid ikke uden problemer at

tage en uddannelse, og slet ikke for de såkaldt gymnasiefremmede elever, og ved at læse Knud Sørensens novelle Aftenmalkning får man muligheden for at diskutere, hvordan en uddannelse også kan medføre et brud med sit miljø, sin sociale arv; et brud, som man måske ikke er interesseret i, men som alligevel følger med. I Sørensens fine tekst betones det også – uden at være påtrængende – at dette brud ligeledes er tydeligt og har en pris for forældrene, og både gymnasielærere og gymnasieelever bør måske være mere opmærksomme på, at overgangen fra folkeskole til gymnasium også kan være svær for forældrene, der pludselig får en mindre rolle og nogle gange måske ikke er i stand til at hjælpe.

Udgangspunktet i novellen er imidlertid, at uddannelse per se er et gode og et skridt frem i livet, men hvad nu, hvis man har truffet et forkert valg? Hvad nu, hvis den (ungdoms)uddannelse, som man er kommet ind på, viser sig at være noget andet, end man troede? Viser sig at være for svær? Eller bare forkert? Ja, sådan en indsigt er ikke let at håndtere eller sætte ord på for et ungt menneske, og så kan det måske være en hjælp at læse det kapitel fra Helle Helles roman Rødby-Puttgarden, hvor hovedpersonen, Jane, netop prøver at forklare, hvorfor hun afbrød sin hf for at vende hjem til Rødby og jobbet på færgen til Puttgarden. Hos Helle er det at træffe et forkert uddannelsesvalg ikke forbundet med skam eller statustab, og det er at række hånden ud mod de elever, der er i tvivl, at læse den slags tekster på ungdomsuddannelserne.

Som afslutning på forløbet kunne det være værdifuldt at læse H.C. Andersens historie Hyrdinden og skorstensfejeren – ikke som den sædvanlige afvisning eller latterliggørelse af biedermeierkulturen – men som en historie om, hvordan en ung pige indser, at hun har truffet et forkert valg og derefter forsøger at rette op på dette. Andersens eventyr kan bruges til at illustrere, at et godt uddannelsesvalg, et godt livsvalg, skal samstemmes med det enkelte individs drømme, natur og formåen. Det er ikke alle forundt at træffe store og modige beslutninger. De fleste af os træffer som hyrdinden forsigtige, bekymrede beslutninger, og nogle gange

træffer vi dem på baggrund af tvivl og negativ selvopfattelse, men den slags valg skal ikke fordømmes eller afvises. Det kan godt være, at vi som læsere mener, at hyrdinden går glip af noget bedre og større, da hun afviser ”den store vide Verden”, men det er ikke vores ret at forkaste hendes valg. Hun har sine grunde, og dem må vi respektere. På samme måde som vi skal respektere – som undervisere og som forældre – at de unge mennesker nogle gange træffer beslutninger, som virker uforståelige og irrationelle. I Hyrdinden og skorstensfejeren er turen op på taget ikke ligegyldig, for hyrdinden lærer netop, hvad eller hvem hun er igennem den rejse, og på samme måde kan de kommende studenter også finde deres identitet i for eksempel sabbatår eller afbrudte studier, hvis disse oplevelser lærer dem, hvad der har værdi for dem. Vi skal passe på, at karrierelæring ikke kommer til at handle om bare at få et arbejde hurtigst muligt, og det kan et forløb som det skitserede måske også være medvirkende til.

Lad os erobre begrebet

Det er klart, at karrierebegrebet skal fortolkes og udmøntes forskelligt i forskellige fag – og ikke kun i danskfaget. Den centrale pointe her er, at det skal gøres meningsfuldt for elever og lærere, hvilket indebærer, at karrierelæringen kobles til gymnasiets dannelsesstradition og det konkrete fags kernefaglighed. Herudover skal eleverne som hidtil (og måske i udvidet grad?) deltage i brobygning og karrieredage med mere på eksempelvis de videregående uddannelser. I denne forbindelse skal studievejlederen med sin store ekspertise og overblik være ledestjerne for eleverne.

Opsamlende kan sprogforbistringen ”karrierelæring” således forstås som en hjælp til en kalibrering af elevens indre kompas. Dette indebærer for eksempel, at vi dyrker beslutningskyndigheden og selvstændigheden hos eleven og herunder også diskuterer studie- og karrierevalg som en del af de faglige forløb, når det giver mening.

Opfordringen herfra er altså klar: Sadl op til erobringen af en flydende betegnelse, som i bedste fald og forstået i sin rette ånd vil kunne bidrage positivt i gymnasiet. ●

Carl Erling Jørgensen 1930-2017

Carl Jørgensen var rektor for Fredericia Gymnasium i 1970-1990 efter at have været lærer på Viborg Katedralskole. Hans hovedfag var historie. Han skrev skole- og personalehistoriske bøger og artikler med originale samfundsperspektiver og udgav også en samling kilder til dansk middelalder.

I de senere år blev han nok landets førende posthistoriker og æresmedlem af Dansk Posthistorisk Selskab.

Carl Jørgensen overtog i ungdomsoprørets første år en skole, der havde været præget af liberalt oplyst enevælde. Carl Jørgensen forestod dygtigt flytningen af Fredericia Gymnasium fra 6. Julivej til Nørrebrogade i 1974. Flytningen af gymnasiet fra en skole med en pompøs centralaulabygning til et fladt udstrakt klyngebyggeri markerede i høj grad et tidsskifte og dermed også et stilskitte i gymnasiets organisation og ledelse. Hans ledelsesstil var ganske anderledes end den, man havde været vant til på skolen. Personligt var han beskedent, selvkritisk og en lidt tilbageholdende rektor, men han var en effektiv administrator og god til at give plads. I de på mange andre gymnasier ganske tumultariske 1970'ere og 1980'ere bevarede han Fredericia Gymnasium som en god og grundlæggende tryk og samtidig "fri" lærerarbejdsplads, hvor der også var plads til de mangeartede elever. Han skabte en god og rar atmosfære på skolen.

Han ville gerne have, at tingene kørte af sig selv, så han gav plads til adskillige initiativer i hverdagen. Han var et musiksk menneske, især stod den klassiske musik hans hjerte nær. Han tog da også initiativ til at oprette flere nye grene: musik og fransk for sproglige, kemi/engelsk, idræt og de samfundsfaglige grene. Så Carl Jørgensen og Fredericia Gymnasium var i høj grad med til at forberede skolen på valgfagsgymnasiet i 1989.

Carl Jørgensen var en stilfærdig og omgængelig leder, der var meget lydhør og forstående over for lærerkolleger, der involverede sig i organisatorisk og politisk arbejde uden for skolen.

Carl Jørgensen fik et langt og veludnyttet otium uden særlig megen kontakt til den skole, han havde ledet i 20 år. Men vi er ganske mange, der endnu bevarer mindet om ham med taknemlighed.

Det er karakteristisk for Carl Jørgensen som rektor, at det falder helt naturligt at tale/skrive om ham som kollega i vore henholdsvis 17 og 10 års virke sammen med ham.

Æret være hans minde.

Otto Herskind Jørgensen og Poul Rasmussen

Marie Jørgensen 1964-2017

Knap var tonerne døet hen fra den årlige musical i februar, før vi opdagede, at alt ikke var, som det skulle være. Marie var ramt af en aggressiv kræftsygdom, og kort efter sommerferien døde Marie.

Marie kom til Slagelse Gymnasium i 2002 efter pædagogikum på Himmelev Gymnasium. Hendes fag var musik og religion – og fra 2007 også dansk.

Efter en periode med stress trak Marie sig fra musikundervisningen, men brændte stadig for musikken. Hun deltog fortsat i Slagelse Gymnasiums årlige musical som en dygtig vokalinstruktør, korinstruktør og korarrangør, så blandt musiklærerne var hun stadig en del af gruppen.

Marie var i høj grad en del af det samarbejde blandt musik- og dramalærerne, som gjorde den årlige musical til et ambitiøst projekt på højt niveau. Aftaler med Marie blev altid overholdt. Marie var flittig helt ned i detaljen. Der var altid en lille frasering i koret, som kunne gøres bedre.

Også i fritiden dyrkede Marie musikken. Som voksen begyndte hun at spille cello, øvede flittigt og deltog i sammenspilsarrangementer i den lokale musikskole.

I sin undervisning var Marie grundig og systematisk. Hun inddrog gerne alle sine fag på tværs af hinanden i undervisningen. Eleverne var glade for hendes imødekommende væsen. Hun gav meget, men forventede også en indsats fra dem. Maries store ro skabte tryghed i læringssituationer hos eleverne, og når hun var pædagogikumvejleder, hvilket mange har nydt godt af.

Marie var et stort aktiv i de tre faggrupper. Både holdet bag skolekomedien og religionsgruppen nød godt af hendes evne til at lave god mad og skabe hyggelige rammer til møderne.

Den faglige nysgerrighed og interesse bragte Marie vidt omkring – alene, på rejse til Damaskus med Religionslærerforeningen og i fællesskab med de øvrige lærere til blandt andet Israel, Firenze, Island, Berlin, "Luther-land" med mere. I forbindelse med de sidstnævnte ture var hun meget aktiv i planlægningen og gjorde – som altid – alt for at inddrage alles ønsker.

Marie var også fysisk aktiv, og sammen med Henrik bød ferierne på cykelture, vandreture, langrend og besøg i mange af Europas historiske byer.

Marie holdt af orden i tingene, selv i den sidste svære tid. Hun talte selv med præsten om, hvilken tekst der skulle læses, og hvilke salmer der skulle synges til bisættelsen.

Vi savner Marie på skolen.

Jytte Uhre Knudsen, Helle Lunderskov, Hanne Sandbæk

Robert Petersen

1941-2018

Vores allesammens energibombe Robert Petersen er sovnet stille ind. Trods Roberts ihærdige indsats for at modvirke sin sygdom måtte han til sidst give op.

Selv om Robert for længst kunne være gået på pension, så fortsatte han sit virke som lektor i fysik, kemi og matematik på VUC Storstrøm, helt frem til han blev 76 år. Robert var født og opvokset på Nørrebro, kvik i replikken, elskede – ud over sit arbejde – fest og sang og kunne se tilbage på et spændende og begivenhedsrigt liv.

Robert startede sin karriere helt tilbage i 1971 på Køge Gymnasium og blev i 1992 ansat på VUC Storstrøms Faxe-afdeling. Han havde besluttet at lægge sin gerning inden for voksenuddannelsen.

Robert var en glimrende pædagog og gik igennem ild og vand for at hjælpe sine kursister, når de kæmpede med det faglige. For ham var kursisterne hans ”børn”, og lærergerningen var så udpræget en drivkraft og et kald, der betød så uendelig meget for ham. Robert sprudlede af energi indtil for kort tid siden, og han kunne slet ikke se sig selv i en rolle som pensionist.

Og kursisterne elskede ham for hans gode humør og den kunst, det er at få den enkelte kursist til – på en legende let måde – at knække koden i blandt andet matematikken, ikke mindst til eksamen, hvor Robert formåede at få det fagligt bedste frem i kursisterne, uden at de opdagede det, med gode karakterer til følge. Både Robert selv og hans kursister var i den senere tid klar over, hvor det bar hen, og kursisterne på hans matematikhold rejste sig og klappede, når ukuelige Robert var tilbage efter endnu et krævende hospitalsoophold. Da det kort tid inden hans død stod klart, at Robert var terminalt syg, sendte kursisterne ham en opmuntrende hilsen, der varmede og rørte ham meget.

Roberts store engagement i sine omgivelser kom blandt andet til udtryk i hans hverv som tillidsrepræsentant for GL-lærerne. Robert var drevet af social, medmenneskelig og oprigtig indignation, når han oplevede uretfærdighed i såvel samfundet som på arbejdspladsen. Hans store indsigt i arbejdsmarkedets spilleregler, overenskomsten og ikke mindst sine kollegers trivsel fik mange sager til at lande til de flestes store tilfredshed.

Robert var fra en tidlig alder aktiv i mange sportsgrene, men cykling blev hans store passion. Han trænede med lange cykelture og kunne køre fra alle kolleger, unge som ældre, ikke mindst når det gjaldt Sjælland Rundt i regn og storm – herregud, piece of cake! Selv når han tog til sine indledende kemoterapibehandlinger for et par år siden, foregik turen på cykel fra hjemmet i Køge til Herlev Hospital og tilbage igen. Selv om Robert var lille af statur, så var han en stor sportsmand og havde en kondition, der helt sikkert har været medvirkende til, at hans kræftsygdom udviklede sig moderat – Robert følte sig således indtil for få måneder siden helt overbevist om, at han snart kunne starte på arbejde igen.

Robert elskede at feste – ofte i flere dage i træk! Han elskede at synge og arrangerede sangaftener i Køge. Kort før sin død indsang han et par cd'er med arbejdersange og klassiske viser.

Vi er mange, der vil savne hans sprudlende sangstemme til diverse lærersammenkomster, hvor han uden problemer kunne synge 30-40 vers og skabe en dejlig stemning, ikke mindst båret på vej af hans sjove og til tider galgenhumoristiske kommentarer.

Roberts bisættelse blev afholdt i Køge Kapel med deltagelse af familie, lærerkolleger og partikammerater under de røde faner fra både DKP og Enhedslisten. Den meget store deltagelse, blomsterhavet og de mange smukke og til tider humoristiske taler vidnede om, at Robert var særdeles afholdt. De valgte sange afspejlede Roberts liv med politik, sang og glæde: Når jeg ser et rødt flag smælde, Imagine, Svantes Svanesang, What a Wonderful World, og som den spøgefugl, han var, havde han valgt at afslutte bisættelsen med Monty Pythons Always Look on the Bright Side of Life – helt i Roberts ånd.

Æret være Roberts minde!

*På hf-matematiklærernes vegne
Nils Hagstrøm, VUC Storstrøm*

Gorm Rønved Larsen

1952-2017

Gorm var, da han blev ansat ved HF & VUC FYN i 2010, en erfarne marinbiolog, erhvervsdykker og underviser fra både gymnasiet og VUC. Hos os underviste han fortrinsvis i biologi, men også i perioder i matematik, ligesom han har været faggrubeleder i biologi og kursusleder. Han var en utrolig afholdt kollega og lærer, som med sin rolige, konstruktive og altid løsningsfokuserede facon var både professionel, kvalitetsorienteret og behageligt selskab. I sin fritid var han især aktiv som kajakentusiast og var med til at starte Kerteminde Kajakklub, som i dag er en stor og velfungerende forening.

Gorm blev hurtigt en væsentlig drivkraft i hele sciencegruppen, hvor vi er cirka 30 biologer, geografer, kemikere og fysikere. Det er i dag en meget velfungerende gruppe. Ikke mindst takket være Gorm.

Gorm havde mange kvaliteter, og en af dem, vi har nydt godt af, var den enestående egenskab, han havde, til at kunne få andre til at samarbejde – også uden selv at skulle være centrum, tværtimod.

Gorm har ydet en forbilledlig indsats. Og en af grundene til det var, at Gorm var sig fuldt bevidst om, at det stærkeste, et menneske kan, netop er at virke ved hjælp af sit eksempel.

I Gorms verden blev den gode idé ikke bare ved tanken, sådan som det så ofte sker. Noget af det sidste, Gorm fik arrangeret, var en biologifaggruppetur til Fjord og Bælt i Kerteminde. Vi samlede prøver i Kertinge Nor og Storebælt og analyserede på dem bagefter – og hvem kunne være blevet ved efter klokken 18 den fredag i september? Gorm. Alt klappede. Det var bare en god dag, var vi enige om! I Gorms verden skulle det bare være ordentligt, det, vi gjorde. Sammen, for hinanden og hver for sig.

Vi har mistet en kær kollega, kajakklubben i Kerteminde sin afholdte formand, og familien en elsket far og ægtemand. Fælles for os er, at vi fremover givet kommer til at stå i situationer, hvor vi vil tænke: "Hvad ville Gorm have gjort?" På den måde kan Gorm blive målestok for det, vi gør i det daglige: Evner vi nu at tænke på andre, hjælper vi nu hinanden, gør vi nu tingene ordentligt? Og på den måde efterlader Gorm sig en arv, som er levende.

Æret være Gorms minde.

På kollegernes vegne Mogens Jeberg og Claus Junge

Hans Fich

1930-2018

Forhenværende studielektor Hans Fich døde den 25. januar 2018, 87 år gammel, på Hospice Sønderjylland. Fich, som han kaldtes, var ansat på Haderslev Katedralskole i perioden 1973-1997. Før den tid var han ansat på seminarieret i Haderslev som matematik- og fysiklærer. I forbindelse hermed var han i en kort årrække i bestyrelsen for Matematiklærerforeningen. På Haderslev Katedralskole underviste han alene i matematik, og i forbindelse hermed udgav han firebinds-lærebogssystemet Gymnasiematematik for matematisk gymnasium. Midt i halvfjerdserne blev Fich udnævnt til studielektor, ligesom han i få år var hf-studievejleder.

Fich var engageret i sit fag, og både elever, lærerkandidater og kollegaer har nydt godt af hans store viden og hjælpsomhed. Han var også meget bredt og seriøst interesseret uden for naturvidenskab, herunder i litteratur, historie og ikke mindst i musik, hvor han i mange år var revisor for Haderslev Musikforening.

Det var altid en fornøjelse at drøfte vidtrækkende emner med ham. Hans indsigt var i mangt og meget beundringsværdig. Han kunne se tilbage på et langt og indholdsrigt liv, og han vil blive savnet af forhenværende kollegaer, som han jævnligt mødtes med.

Det udprægede familiemenneske Fich efterlader et tomrum for hustruen Ulla og deres fire børn og børnebørn.

Jørn Jul Pedersen, Knud Erik Smith og Ane Lise Jacobsen





MØD OS PÅ facebook

Find Gymnasieskolen
og Gymnasieskolernes
Lærerforening på
Facebook på den fælles
side Gymnasielærer.



TILMELD DIG nyhedsbrevet

Modtager du ikke Gymna-
sieskolens nyhedsbrev?
På gymnasieskolen.dk
kan du tilmelde dig det
ugentlige nyhedsbrev
og følge med i nyheder,
debat og blogindlæg om
den gymnasiale verden.

MARKEDSPLADS

LEJLIGHED, PERINALDO, NORDITALIEN

Middelalderbyen Perinaldo, 1 times bilkørsel fra Nice. Stillehed, bjergluft, nyrestaureret lejlighed, storlået udsigt over Middelhavet, 2 sydvendte terrasser. Dagligvarebutikker, restauranter, caféer, vandrestier. 50 m², køkken, vaskemaskine, soveværelse, toilet, bruser, stue, sovesofa, spisebord, tv, dvd, cd, wi-fi. Ugepris 2 voksne: 325 euro. Yderligere oplysninger: Peter Brenøe Lange, 2033 7160, peterorganist@live.dk.

BØNNERUP STRAND: PANORAMAUDSIGT 400 M FRA BØRNEVENLIG STRAND

Smukt hus, 114 m² beboelse. Vaskemask., opv., tumbler, spa, sauna, internet og telefon, induktionskomfur, tv, dvd, gynger. Bureaupris sommerferie 8.000-10.000, vi tager 6.500 for 1 uge, 12.000 for to, 5.000 for 9 påskedage. 3 dobb.senge + køjeseng i 3 værelser. Gode møbler, smukke billeder. Kontakt: ronnov@fiber.dk eller ring 6170 0020 og få tilsendt prospekt med ude- og indefotos og yderligere oplysninger.

SOMMERHUS I SKÅNE

Der er frit udsyn fra huset og grunden over søen. Fra huset og ned til søen er der 20-30 m. Huset er 115 m² med stort køkken-alrum med brændeovn og direkte udgang til stor terrasse med udsigt over søen, endnu en stue med udsigt over søen og ind i skoven, to soveværelser, begge med dobbeltseng og køjesenge, toilet, brusebadeværelse og et annek med værelse med dobbeltseng. Der er høj stol, plastikbadekar m.m. til børn. Fjernsyn (svenske kanaler), dvd og rigtig mange film til børn og voksne. Der er en nabo mod nord, mod øst er søen, og mod syd og vest er skoven. Der er bær og svampe i skov og på grunden, bålsted (og grill). En (ældre) kano med redningsveste ligger i udhuset. Kontakt: Anders Skrivers, mobil: 4260 0799.

markedsplads

Her kan indrykkes ikkeerhvervs mæssige annoncer. Maks. 40 ord plus overskrift. Teksten oprettes på gymnasieskolen.dk/markedsopslag. Skriv derefter en mail til gymnasieskolen@gl.org med angivelse af, hvilke blade annoncen skal i. Annoncen koster 150 kr. per blad, som skal indbetales på bladets konto i Lån & Spar på 0400 - 402 059 4042 (husk at angive navn) senest dagen før deadline. Se deadline andetsteds i bladet eller på gymnasieskolen.dk.

Det grænseløse arbejdsliv

**GL inviterer til to fyraftensmøder om det grænseløse arbejde i april
– gratis for GL's medlemmer!**

**Onsdag den 4. april 2018: Kl. 16-18.30 i GL's mødesal på 1. sal, Vesterbrogade 16,
1620 København V.**

Tirsdag den 10. april 2018: Kl. 16-18.30 i Comwell Hvide Hus, Vesterbro 2, 9000 Aalborg.

De fleste mennesker vil gerne gøre deres arbejde godt. De investerer sig selv i deres arbejde, er arbejdsomme og tager ansvar for, at deres arbejde bliver udført ordentligt. Men hvornår er arbejdet udført godt nok?

Færre ressourcer og flere opgaver kan være en af forklaringerne på, at mange oplever, at arbejdet tager både energi og tid fra det private liv, og at der er ubalance eller konflikt mellem arbejdsliv og privatliv.

Fyraftensmøderne stiller skarpt på netop det grænseløse arbejde og ubalancen eller konflikten mellem arbejdsliv og privatliv. Hvad er det egentlig, vi taler om, når vi taler om ubalance mellem arbejdsliv og privatliv? Hvad giver den næring, og hvad er de gode greb til at afhjælpe og håndtere sådan en ubalance både for den enkelte og for arbejdspladsen?

Oplægsholder på begge fyraftensmøder er erhvervspsykolog Majken Blom Søefeldt, ejer af Blom Søefeldt Erhvervspsykologisk Rådgivning.

Hun har siden 2001 arbejdet for at fremme trivsel og udvikling og for at forebygge stress, mistrivsel og sygefravær på offentlige og private virksomheder og har bl.a. undervist på GL's seminar om arbejdsmiljø. Hun har desuden mange års erfaring som afdelingsleder, område- og souschef fra sin tidligere ansættelse i Psykiatrifonden.

Fyraftensmøderne er gratis for GL's medlemmer.
GL giver et glas vin og et let måltid. Transporten er for egen regning.

Sidste frist for tilmelding er tirsdag den 27. marts kl. 12.00.



AKTUELLE GL-E KURSER

Du har stadig chancen for at tilmelde dig og deltage i nedenstående kurser:

Knæk gymnasiekoden – faglighed i øjenhøjde, den 19. april i Odense.

GL's fyraftensmøder om det grænseløse arbejde

Fyraftensmøderne med erhvervspsykolog Majken Blom Søefeldt stiller skarpt på det grænseløse arbejde og ubalancen eller konflikten mellem arbejdsliv og privatliv.

Møderne er gratis for GL's medlemmer.

Den 4. april i København.

Den 10. april i Aalborg.

NYHEDER

Kurserne herunder er netop oprettet og klar til, at du kan tilmelde dig:

Hjerne og biopsykologi

Tid og sted: 3. oktober 2018 i Høje-Taastrup.

Migration – en verden i bevægelse

Tid og sted: 28. november 2018 i København.

GENANVENDELSE AF EMBALLAGE

– EMBALLAGE AF GENANVENDTE MATERIALER

Ny kursusdato!

Kursusudbyder: DHI, Hørsholm.

Tid og sted: 10. april 2018 i Hørsholm.

Tilmeldingsfrist: 4. april 2018.

MEDIEFAG

Medielærerforeningens Årskursus 2018

Fokus på produktion, evaluering af første reformår, besøg fra filmbranchen og evaluering af eksamensfilm.

Kursusudbyder: Medielærerforeningen.

Tid og sted: 30.-31. oktober 2018 i Svendborg.

Tilmeldingsfrist: 30. august 2018.

GL-E'S NYHEDSBREV

Kender du GL-E's nyhedsbrev? GL-E udsender information om de nyeste kurser direkte til skolerne. Kunne din skole eller du tænke dig at få tilsendt vores nyhedsbrev? Skriv til kursussekretær Lene Daring på ld@gl.org.

Læs mere



Mere info om alle kurser/tilmelding på GL-E's hjemmeside <http://gle.gl.org>. Kontakt GL-E på gl-e@gl.org eller kontakt kursussekretæren, som kan findes på det enkelte kursus på hjemmesiden.



MEDLEMSTILBUD

LØB STAFET MED GL

GL INVITERER LØBEGLADE GYMNASIELÆRERE TIL AT DELTAGE I DHL-STAFETTEN I AUGUST 2018

- **I Odense løbes der onsdag**
den 15. august på Engen v. Fruens Bøge
- **I Aarhus løbes der onsdag**
den 22. august i Mindeparken
- **I Sønderjylland løbes der onsdag**
den 22. august i Aabenraa på Dyrskuepladsen
- **I Aalborg løbes der onsdag**
den 29. august i Kildeparken
- **I København løbes der onsdag**
den 29. august i Fælledparken.

Hvert hold består af fem løbere, og hvert hold kan stille med maks. tre heppere fra samme skole. En af deltagerne er holdleder og har dermed kontakten til GL.

Ved deltagelse af mere end to hold pr. skole koster det 700 kr. pr. ekstra hold.

For ikkemedlemmer er der deltagerbetaling på 500 kr. pr. person.

GL sørger for GL-løbetrøjer, forplejning, opbakning, trøst m.m.

Tilmelding

Holdlederen kan tilmelde et hold via GL's hjemmeside med oplysning om skole, navne på deltagerne, fødselsdatoer, trøjestørrelser mv.

Tilmeldingsfrist

Senest tirsdag den 3. april 2018 kl. 12.00.



GYMNASIEKOLERNES LÆRERFORENING



POLITIKERNES SELVSCENESÆTTELSE

Det ku' være så godt, men nu er det faktisk skidt. Sådan hedder det i en gammel vise, og det passer godt på denne bog. Befolkningens holdning til politikere emmer af mistillid – levebrødspolitikere, taburetklæbere, sandkassen på Christiansborg og så videre. Det er naturligvis ikke virkeligheden, så derfor glædede undertegnede sig til at læse De politiske håndværkere, hvor formålet udtrykkes således: Denne bog er dedikeret til de gode politiske håndværkere og den gode politiske tradition for konsensusdemokrati (side 7).

Man kunne have håbet på en bog, hvor politikerne fortalte om arbejdsmetoder, forhandlingsprocedurer, forholdet til embedsmænd og partifunktionærer og så videre, men det sker for sporadisk. Henrik Dam Kristensen, René Christensen, Mike Legarth, Søren Gade, Steen Gade, Mette Bock, Henning Hyllested, Karen Klint og Marianne Jelved fortæller om deres politiske aktiviteter, deres mærkesager, historier om lovforslags skæbner og så videre. Problemet er, at det primært bliver iscenesættelser, hvor de nævnte politikere fortæller om deres fortjenester på den politiske scene.

Naturligvis er der samarbejde mellem politikerne, især når de personligt svinger sammen, og naturligvis er gode beslutninger kommet på plads ved sejt arbejde.

Men det kan undre, at redaktørerne, hvoraf den ene er et fremtrædende medlem af Folketinget, netop ønsker at fremhæve det samarbejdende folkestyre som korrektur til mediernes fremstilling og selv bruger bogens sidste kapitel til at beskyldte Lars Løkke Rasmussen for ikke at ville udføre et godt politisk håndværk i sagen om PSO-afgiften.

SAMFUNDSFAG

Titel: De politiske håndværkere

Forfatter: Benny Engelbrecht og Flemming Sørensen

Forlag: Forlaget Pressto

Pris: 249 kr., 212 sider

Vurdering og anmeldelse: Benny Jacobsen



TOP-
KARAKTER

SMERTE I BREVFORM

I tider med lidt overskud og tid er en stor og tung bog ikke det mest indbydende, men den her er meget indbydende og genererer heldigvis ikke dårlig samvittighed over ikke at blive læst på én gang. Jeg vil glæde mig til at bruge nogle af brevene og informationen om konteksten til at sætte fiktionstekster fra undervisningen i en faktuel og historisk sammenhæng. Primærkilderne vidner om smerte, ensomhed, tvivl, skyld og kritik og passer både under sprog og litteraturhistorie. Det var rart at blive husket på konsekvenserne af, at brevformen engang, foruden telegrammet, var eneste bindeled mellem dem, der var ude, og dem, der var hjemme. Eksempelvis Blixen til sin bror Thomas: [...] ”at da jeg fik dit telegram, havde jeg et liggende her til dig, parat til at sendes, pålydende: 'Will you help me to get to Europe, I shall die if I remain here' – og grunden til at jeg ikke sendte det var kun, at jeg syntes det vilde komme til at tage sig ud som et besynderligt svar på dit telegram.”

Engelhardt har samlet en række historiske og personlige breve fra danskere, kendte eller tæt på de kendte, ofte mens de er væk fra hjemme. Den ultrakorte introducerende tekst sætter dem i en kontekst, billeder af brevene, af afsenderen eller modtageren og kreativt og overskueligt layout bidrager alt sammen til at dvæle lidt ved hver enkelt side og reflektere over situationen i eget tempo. Skribenter og modtagere er blandt andre H.C.Andersen, Bang, Brandes, Blixen, Asta Nielsen, Kirk, Munch-Petersen, Ditlevsen og Brøgger, og brevene er ofte fra skelsættende tidspunkter og situationer. Et af de mere ukendte er fra missionæren Anne Marie Pedersen, hvis brev til Gandhi giver indblik i, hvorfor hun afbrød sin forbindelse til det danske missionselskab grundet et opstående engagement i den indiske selvstændighedsbevægelse. Der deles en del skyld ud til modtageren eller samfundet generelt over synet på kvinder, synet på jeg'et, behandling af andre, og det er store følelser, der er på spil på hver side.

DANSK

Titel: Breve fra ...

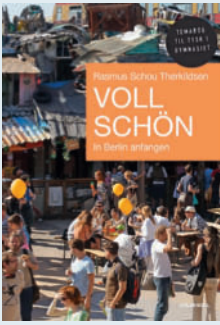
Forfatter: Iben Engelhardt Andersen (red.)

Forlag: Informations Forlag

Pris: 399 kr., 225 sider

Vurdering og anmeldelse: Lærke Weng Jensen





RIGELIGT MED STOF TIL UDVÆLGELSE

R.S. Therkildsen, entreprenør i undervisningsforløb i Berlin, jævnfør www.doenerkind.com, fremlægger her en artikelsamling til klasser, der forbereder sig på besøg i Berlin, fokuseret på aktuelle emner om hovedstadens særlige fordele og problemer. Teksterne omfatter portrætter, interview og reportager om fire emner: spisekultur – asylansøgere – iværksættere – gå i byen, ganske relevante emner, når man er turist, vil åbne firma i byen eller orientere sig om et problematisk emne i dagens Tyskland. Materialet omfatter artikler fra årene 2013-2015 fra aviserne Die Welt, Die Zeit, Der Tagesspiegel, Süddeutsche Zeitung, Berliner Zeitung og nogle lokale medier. Teksterne er selvfølgelig specielle, centreret som de er omkring situationen i byen, og derfor kun interessante for de B-/A-hold, der arbejder med de ovennævnte emner som indledning til studierejsen. Der er rigeligt af tekster i bogen, så klassen har stof nok til udvælgelse. R.S. Therkildsen har forsynet alle tekster med en hel række nyttige opgaver: Einstieg: Wortschatz – Unterhaltung, Textarbeit: Textfragen – Zitate – Bezeichnung – songtitel – Storyboard – Richtig oder falsch, Reihenfolge: Erzählperspektive, Themenarbeit: Umfrage – Podcast – Vodcast – Redemittel – Twittern – Internet, særdeles brugbare kategorier i at analysere teksterne, bygge videre på og arbejde intensivt med dem. Hvis man tager højde for det snævre fokus, som udvalget af tekster viser, fremmer forfatterens opgaver elevernes koncentration under tekstlæsningen, når de har Berlin for øje som studierejsemål.

TYSK

Titel: Voll schön – In Berlin anfangen – Temabog til tysk i gymnasiet

Forfatter: Rasmus Schou Therkildsen

Forlag: Gyldendal Uddannelse, København 2018

Pris: 125,- kr. ekskl. moms, 127 sider

Vurdering og anmeldelse: Jens Peter Jensen



INDIEN PRÆSENTERET PÅ DEN SAMFUNDSFAGLIGE BANE

Indien er et kæmpestort land med et milliardstort indbyggertal. Og alligevel har de fleste af os kun få ord at forbinde med landet: Gandhi, kasteløse, mange tiggere, Taj Mahal ...

Brudstykker af det moderne Indien bidrager til at give os et langt mere fyldstgørende billede. Peter Johansen har en omfattende rejseaktivitet i det store land og benytter sine erfaringer til at illustrere problemer og fænomener, som han beskriver i et yderst læsevenligt sprog.

Med udgangspunkt i Kongrespartiets storhed og fald beskrives Indiens historie efter Anden Verdenskrig med naturlig vægt på Gandhi-/Nehru-dynastiet. Men hurtigt når vi frem til nutidens sociale forhold, som er bogens tyngdepunkt. Blandt landboerne er størsteparten jordløse landarbejdere, men slående er det, at en tredjedel af jordbesidderne ejer mindre end 400 m² – svarende til en dansk kolonihave!

I det hele taget lever over en halv milliard indere som lavkaster. Det er næsten håbløst at opleve en social mobilitet, selv om der er en politisk vækkelse i gang.

Et andet tyngdepunkt i bogen er den hinduistiske vækkelse, som blandt andet har resulteret i, at det tidligere dominerende Kongresparti har det svært i dagens Indien, hvor premierminister Modi sidder sikkert på magten.

Men på trods af massive problemer vil Indien om relativt få år blive en global sværvægter. Nogle prognoser viser, at omkring 2050 vil Indiens BNP overhale USA's. Denne udviklingsproces fører også frem til min eneste anke – samfundsfagligt set. Det kunne have været spændende med et kapitel om Indien som stormagt i fremtidens multipolariserede (?) samfund – med Johansens vurdering af Indiens placering i et sådant.

Men denne indvending skal dog ikke fjerne indtrykket af en gennemarbejdet analyse af det moderne Indien.

SAMFUNDSFAG

Titel: Brudstykker af det moderne Indien

Forfatter: Peter Johansen

Forlag: Univers

Pris: 319 kr., 327 sider

Vurdering og anmeldelse: Benny Jacobsen





FREMTRAGENDE OVERSIGT OVER ALMENDIDAKTIKKENS TEMAER

Bogen er rigtig tænkt. Det er en fremragende idé at udgive en overskuelig oversigt over, hvilke temaer der undervises i på den almindidaktiske del af pædagogikum. Først præsenteres det teoretiske perspektiv, caseperspektivet og aktionslæringsperspektivet. Disse perspektiver er fundamentet for undervisningen på teoretisk pædagogikum. Dernæst er der en fin indføring i de centrale temaer i de almindidaktiske moduler. Det drejer sig om didaktik, dannelse, læringsteori, lærerrollen, elever, motivation, klasseledelse og digital dannelse.

Der anvendes meget plads på at forklare teorier og begreber, og hvad de betyder i konkrete undervisningsmæssige sammenhænge. De mange caseeksempler i bogen er ofte hentet fra forskellige forskningsprojekter, og de kan umiddelbart danne baggrund for en givtig diskussion af de forskellige teorier og begreber, der er knyttet til temaerne.

Alt sammen er gjort med stor præcision og formidlet på en letforståelig måde.

Der er dog to forhold, der kunne være uddybet noget mere. Det ene er aktionslæring. Her burde der nok være fokuseret lidt mere på, hvor vigtigt aktionslæring egentlig er for udviklingen af den reflektive praktiker.

Det andet er læringsteoriene, hvor man savner lidt om, hvorfor det er de pågældende fire-fem læringsteorier, der arbejdes med på uddannelsen. Hvad er det, som disse teorier kan i forbindelse med læring i det senmoderne gymnasium?

Bogen kan med stort udbytte læses af kandidater og alle, der har et behov for at få genopfrisket centrale begreber og teorier inden for den almene didaktik. Den kan anvendes både som håndbog og som studiebog. Den er suppleret med en række gode cases, der er relateret til de enkelte temaer. Hvert kapitel afsluttes med en række relevante spørgsmål knyttet direkte til temaerne.

PÆDAGOGIK

Titel: Pædagogikum mellem teori og praksis
Forfatter: Steen Beck
Forlag: Frydenlund
Pris: 249 kr., 200 sider
Vurdering og anmeldelse: Stig F. Sørensen



"HAR MEDIERNE ERSTATTET RELIGIONEN?"

Et vigtigt spørgsmål. Forstået på den måde, om medialiseringsens "banale" religiøsitet har større betydning for befolkningen, end de institutionelle religioner har. Meget tyder på det, og derfor stiller denne bog det højest relevante spørgsmål om, hvilke virkemidler journalister bruger til at skabe en god religiøs forbrugshistorie, der ikke blot giver viden om religion, men også producerer religion, der uden tvivl påvirker befolkningens religiøse forestillinger i en eller anden grad. Ud over metoder til dette præsenteres medialiseringsteori, N. Luhmanns systemteori – især om forholdet mellem religion (transcendensens reentry i immanensen) og mediernes krav om faktuel information – og P. Bourdieus feltteori for at klæde eleverne på til deres selvstændige kritiske arbejde med interview af journalister. Det er en metodebog til innovativt arbejde og digital dannelse.

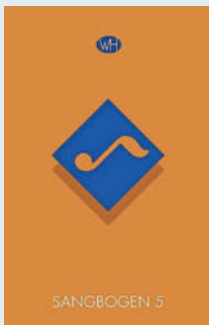
Et flot projekt. Forfatteren hjælper eleverne til rette med dette ud fra tre interview, hun selv har foretaget ud fra Luhmanns og Bourdieus teorier. Et godt og nødvendigt hjælpemiddel. Alligevel melder skepsissen sig over for, om eleverne formår at anvende Luhmanns meget abstrakte samfundsteori (selv på fagets B-niveau). Eller om eleverne med den introduktion, de har fået, er blevet så lydøre, at de kan aflæse Bourdieus begreber om virksomhedens "doxa" og den personlige "habitus" – vanskelige ting, som den interviewede sjældent er sig klart bevidst om – ud fra deres samtaler med journalisterne.

Bogen har mange plusser. Den er veldisponeret, skrevet i et ligefremt sprog, ordbog, faktabokse, indgående anvisninger i forbindelse med feltarbejdet og med opsamling af de centrale begreber efter hvert kapitel. Der er opgaver til et stort, bredt udvalgt mediemateriale på Infomedia og dr.dk/undervisning – et materiale, der givetvis vil engagere eleverne. Men det er ambitiøse sager, eleverne kastes ud i, og selv vil jeg nøjes med at lade dem analysere materialet og deres interview ud fra mere enkle og konkrete begreber.

RELIGION

Titel: En god historie om religion
Forfatter: Anna Mogensen
Forlag: Gyldendal
Pris: 139 kr., 138 sider
Vurdering og anmeldelse: Hans Jørgen B. Thomsen.





EN ORANGE GULDGRUBE AF SANGE

Wilhelm Hansen Musikforlag har siden 1988 drypvis udgivet Sangbogen 1-4 – tykke sangbøger i blå, rødt, gult, grønt og nu orange nummer 5 med spiralryg, becifret melodilinje med underlagt tekst og i starten af bogen anvisning til klaverakkompagnement. De 320 sange er inddelt efter: salmer og sange, viser og evergreens, jukebox, dansk beat, rock og pop, international beat, rock og pop. Hovedvægten er lagt på det danske repertoire, og 70 sange har ikke været udgivet på noder før. Jazzen er helt fraværende. Jeg nævner i flæng det vidtfavnende komponistregister: Mads Langer, Adele, Medina, Marie Key, TV 2, Rasmus Seebach, Michael Bojesen, Burhan G, Shaka Loveless, Coldplay, Phillip Faber, Hotel Hunger, Rolling Stones, Jens Unmack, Spids Nøgenhat, Johnny Reimar, Kashmir, Kim Larsen, Pharrell Williams, Sunleif Rasmussen, Tim Christensen, Turboweekend, Bisse med flere. Beatles er repræsenteret i de andre sangbøger, men sir Paul er med.

Med anmelderens grånende alder er meget af det glædeligt genhør ved klaveret med revyviser, bodegasange, dansk-top, grand prix, rock og pop fra 1960'erne og fremad, og der er også meget smukke og inderlige tekster i nyskrevne salmer og sange. Nogle af de mange nyere rytmiske sange er bundet op på den kunstner, der i sin tid har fremført dem, og er svære at gengive for eksempel en gymnasieklasse til trods for redaktionens intention om melodisk forenkling. Og en del ligger simpelthen for højt til en teenageovergangsstemme eller en utrænnet sanger. Det er ærgerligt i forhold til brugsværdien. Men det er en orange guldgrube af sange, som bør finde frem til musiklokalerne via ekstrabevillinger. Få stemplet bøgerne, og lås dem inde, før eleverne og kollegerne opdager, hvor mange gode sange der befinder sig i Sangbogen 5.

MUSIK

Titel: Sangbogen 5

Forfatter: Redaktion: Vagn Nørgaard, Jens Povlsen og Jakob Faurholt

Forlag: Edition Wilhelm Hansen

Pris: 375,- kr., 562 sider

Vurdering og anmeldelse: Claus Levinsen



LAD KAMPEN OM DANNELSEN FORTSÆTTE

Kampen om dannelsen er vigtig. Den skal udfordres hele tiden, fordi vi konstant skal beskæftige os med, hvad eleverne skal dannes til.

Forfatteren tager os med til kampen om dannelsen og skildrer to modsatrettede poler i kampen. Den ene pol er den pædagogisk-konservative, der ser tilbage i tiden og hylder den tid, hvor læreren var herre i eget klasselokale, hvor tillid og tryghed var vigtigt i relationen mellem lærer og elev, og hvor topstyringen var lav og autonomien høj.

Den anden pol er den politisk-administrative, der ser tilgangen til arbejdsmarkedet som det vigtigste for dannelsen i skolen. Globaliseringen og konkurrencen fra andre lande er et vilkår, vi skal leve op til, hvis vi skal kunne bevare vores velfærd i fremtiden. Målet med dannelsen er at skabe værdi for andre og nationen.

Kampen om dannelsen er en kamplads, hvor de to poler holder hinanden i skak i forhold til deres opfattelse af magt, fortid, fremtid og viden. Forfatteren mener, at kampen skal ophøre. For det første skal de to forskellige poler bringes sammen, og fremtidens dannelse skal rettes mod flere arenaer og fællesskaber af kulturel og national karakter, der fokuserer på at danne individerne til borgere i samfundet. For det andet skal den specialiserede lærerprofession have en mere fremtrædende plads i dannelsen, da den kan forbinde det pædagogiske med de politiske interesser samt minimere individualiseringen og personliggørelsen af dannelsen i skolen.

Forfatteren har fat i væsentlige tendenser i kampen om dannelsen, men opdelingen i to poler er for simpel. Hvordan lærerprofessionen kan optræde mere synligt og med autoritet i dannelsen, kommer ikke rigtig i spil. Bogen kan ses som et startfløjt til nye kampe om dannelsen. For kampen er langt fra færdig endnu.

PÆDAGOGIK

Titel: Hvor står kampen om dannelsen?

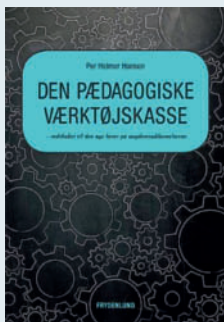
Forfatter: Stefan Hermann

Forlag: Informations Forlag

Pris: 42 kr., 122 sider

Vurdering og anmeldelse: Stig F. Sørensen





NYE LÆRERE, SE HER!

Det er en god idé med en pædagogisk værktøjskasse til nye lærere. Som ny lærer er man fagligt rustet til jobbet, men man mangler ofte nogle praktiske, pædagogiske redskaber til undervisningen. Bogen giver en række tip og tricks, der er samlet af en erfaren lærer. De kan umiddelbart anvendes fra dag ét. Forfatteren øser således af gode og snusfornuftige ideer og råd, som kan være nyttige, når man begynder som gymnasielærer.

Der er mange brugbare informationer om lærerens rolle og funktioner, hvordan man planlægger og organiserer undervisningen med hensyn til taksonomiske niveauer, sekvensering, arbejdsformer og elevaktiviteter. Bogen rummer en fin vejledning med fif, råd, fordele og ulemper om, hvordan forskellige typer af elevprodukter kan anvendes i undervisningen. Der er tillige afsnit om spørgeteknik, og hvordan man kan indrette det fysiske rum for læring og skolekultur, herunder klasserumskultur.

Forholdet til eleverne må være det vigtigste for en lærer. Det er eleverne, der skal lære noget. I en gymnasieklasse kan der være en stor spredning i modenhed, opdragelsesmæssig baggrund, intelligens, talent, ambitioner, prioriteringer med mere. Komplexiteten i elevgruppen kan være en stor udfordring for den nye lærer. Bogen indeholder således et fint kapitel, der giver en god forståelse for de mange personligheder og den store pluralisme, der eksisterer i en gymnasieklasse. Der gives således gode råd til, hvordan man underviser i forhold til den forskellighed, der råder blandt eleverne.

På den ene side er bogens styrke dens praktiske tilskæring uden pædagogiske og didaktiske teorier. Den er lige til at gå til. På den anden side er bogens svaghed, at den ikke indeholder teoretiske forklaringer på, hvorfor man skal gøre, som forfatteren anbefaler. Her må man stole på forfatterens ord.

PÆDAGOGIK

Titel: Den pædagogiske værktøjskasse

Forfatter: Per Helmer Hansen

Førlag: Frydenlund

Pris: 249 kr., 198 sider

Vurdering og anmeldelse: Stig F. Sørensen



ALT I ÉN-BOG TIL ENGELSK, NÆSTEN

Idéen med at lave en alt i én-bog til engelsk er god. Forhold som litterære perioder, genrer og medier er dækket med én håndbog, der kan læses kronologisk eller anvendes som opslagsbog. Denne anmeldelse anskuer bogen ud fra engelsk på stx A og B.

Bogen er logisk bygget op af den teoretiske, litterære og sproglige viden, en gymnasieelev kan tænkes at have brug for i sit tekstarbejde. Med relevante eksempler lærer man om teksters opbygning, crime fiction, filmanalyse, graphic novels, cli-fi (climate fiction), diskursanalyse, social media, musik, drama og poesi samt andre centrale og marginale aspekter af engelskfaget.

Disse dele er kompetent formidlet på et velformuleret og adækvat engelsk. Glosseringen er behageligt generøs, om end jeg få steder ville have valgt andre oversættelser til konteksten.

Skønt bogen tager udgangspunkt i eksamensopgaver, er det svageste led måske kapitel 7 (How to write ...). Her synes formidlingen skematisk; alle opgavetyper søges dækket. Der er gode råd, men selve det håndværksmæssige ved at skrive et godt essay er underprioriteret. Fokus hviler på analyse (fiction, stx A og B), mens "interpret" og "comment on" ikke italesættes.

Ej heller nævnes, at essayet bør tage udgangspunkt i forlæggets individuelle særpræg. Der mangler således anvisning i, hvorledes eleven får det bedste ud af sin læsning under skrivningen. Stx B nonfiction er bedre, men savner mere konkrete anvisninger i at dokumentere (både stx A og B).

Denne mangel til trods er Trine Østergaards informative bog en kærkommen gevinst for undervisningen i engelsk. I kombination med supplerende materiale om skriftlighed (for eksempel The Writer af Jesper Engsted) vil denne bog vise sig at være supernyttig. Derfor fem stjerner ud af seks for et effektivt værk med fokus på målgruppens behov.

ENGELSK

Titel: The English Handbook

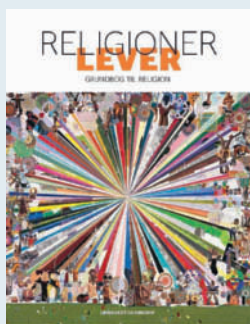
Forfatter: Trine Østergaard

Førlag: Systime

Pris: 312,50 kr. inkl. moms, 318 sider

Vurdering og anmeldelse: Flemming Ravn





FREMRAGENDE NY GRUNDBOG!

Hvor er vore elever dog privilegerede med de lærebøger, der udgives i dag (almindeligvis) sammenholdt med lærebogsmaterialet for nogle årtier siden. Som nu denne nye grundbog. Jeg tænker ikke blot på de nye teknologiske muligheder for raffineret layout, som bogen stråler af, men især på det didaktisk-pædagogiske veltrimmede forfatterteam, der står bag bogens hovedkapitler om verdensreligionerne, fænomnologien, fagets metoder og bogens sidste og helt oplagte kapitel om fantasygenren i religionsfaglig optik. Jamen, her er snart sagt tænkt på alt, og på bogens hjemmeside er der til de enkelte kapitler formål, læseplan, øvelser og arbejdsopgaver til et bredt kildemateriale, herunder i de sociale medier samt innovative opgaver.

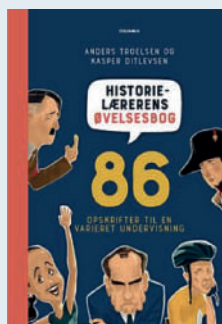
Religionerne behandles primært fænomnologisk og sociologisk og i nogen grad historisk i deres formative periode og i nutiden, og forfatterteamet er fagligt opdateret. Den nyeste forskning inden for disse områder er medtaget. Således er også medtaget den nyere forskning om Jesus og Paulus med vægtlægning på deres forkyndelses jødiske kontekst. Den tilsvarende forskningsjagt af "den historiske Muhammed" og "det historiske Mekka" er dog ikke inddraget. I dag er de gymnasiale uddannelser først og fremmest studieforberedende, og det er derfor indlysende at bringe gymnasieelever i faglig kontakt med de videregående uddannelsers faglige diskurser. Og det formidles her i bogen i et veloplagt, læsevenligt sprog. På et enkelt område mener jeg dog, at eleverne kommer i knibe. I forbindelse med Det Gamle Testaments frelseshistorie, hvor de vigtige personer og begivenheder omtales stikordsagtigt og usammenhængende, forventes en større baggrundsviden, end eleverne har med i bagagen.

Grundbogen er særdeles anbefalet! Køb den! Heldige elever!

RELIGION



Titel: Religioner lever – Grundbog til religion
Forfattere: Rebecca N. Albinus, Stine Ballisager, Anne-Mette T. Hansen, Thomas P. Larsen, Ann-Louise Ljungcrantz, Eva Ravn Mønenbak, Mikkel Thrane Lassen
Forlag: Lindhardt og Ringhof
Pris: 295 kr., 288 sider.
Vurdering og anmeldelse: Hans Jørgen B. Thomsen.



HISTORIELÆRERENS KOGEBOG

Nærværende udgivelse er – kort sagt – forfriskende nyt og er vel den eneste af sin art på markedet. Formålet med en øvelsesbog er ifølge forfatterne at gøre "det lettere at være historielærer", for hvorfor altid selv skulle finde på nye didaktiske øvelser, når man kan have alle de gode samlet i én bog? I denne udgivelse er vi langt inde i klasseværelset, og flere af øvelserne er desuden suppleret med handouts til eleverne. Man kunne dog godt have ønsket sig, at øvelserne var suppleret med tekster, så man slap for angivelser som: (til læreren) "Find to-tre tekstuddrag fra forskellige grundbøger eller lignende". Hallo, i den gode kogebog skriver man altså også, præcis hvor mange deciliter bouillon der skal i. Øvelserne er grupperet i ni kapitler.

I det lige lovlig friske kapitel Ud på gulvet og det lige lovlig tørre kapitel Husk nu ... satte jeg ingen post it-sedler, men i resten af kapitlerne var der rigtig mange gode ideer. At bogen indleder med at problematisere "grundbogen" er i den grad tiltrængt, og forfatternes refleksion over "Hvad skal vi med grundbogen?" vidner om et opgør med den noget rutineprægede og ureflekterede omgang med genren, mange lærebogsforfattere desværre selv er skyld i. Ligeledes er øvelserne i kildekritik med deres fokus på det funktionelle kildebegreb i overensstemmelse med læreplanens krav om at arbejde med problemstillinger, og det er faktisk en bedrift at formulere så mange relevante øvelser, som kan anvendes uafhængigt af det konkrete forløb.

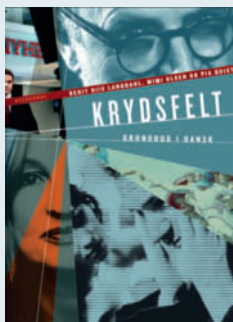
Bogens nok vigtigste kapitel (Faglige mål) er nok samtidig det mindst gennemarbejdede. Men alene det, at bogen sætter fokus på de faglige mål i læreplanen og kommer med forslag til, hvordan man konkret kan arbejde med dem, er et kæmpe skridt i den rigtige retning. Efter endt læsning er jeg ikke sikker på, at jeg synes, det er blevet lettere at være historielærer, men det skal forfatterne blot tage som et kompliment, for alle deres mange øvelser har fået mig til at genoverveje min egen undervisning. Det kaldes vist for inspiration.

HISTORIE



Titel: Historielærers øvelsesbog – 86 opskrifter til en varieret undervisning
Forfattere: Anders Troelsen og Kasper Ditlevsen
Forlag: Columbus
Pris: 249,95 kr., 200 sider
Vurdering og anmeldelse: Morten Lassen



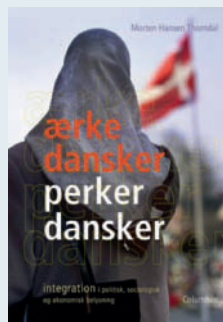


FORTROLIGHED EN UDFORDRING

Krydsfelt fra 2010 er allerede hos flere danskcollegaer en velrenommeret grundbog, og den er nu kommet i en opdateret 2017-udgave afstemt efter de nye læreplaner. Der er nu afsnit om diskursanalyse, nordic noir, webnyheder, øget fokus på sociale medier og onlinenormer. De opdaterede teksthenviisninger og øvelser er afstemt efter de nye krav til innovation, digitale, globale og karrierekompetencer. Jeg bemærker også dens italesættelse af metoderne og træning af metodeovervejelser i bred forstand og henvisning til teoretikere. De nedslag i brødteksten, jeg har lavet, viser et fornuftigt formidlingsniveau med omtanke for elevers ordforråd og faglige niveauer. At blive fortrolig med bogen kræver dog en indsats. Dels er den sammenvævet med sin hjemmeside, som det tog mig noget tid at finde adressen på. Medlemskab købes årligt som klassesæt (560 eksklusive moms per klasse per år, hvor elever oprettes individuelt), og derigennem får man adgang til øvelser og tekster. Dels synes jeg, den er svær at finde rundt i. Den har farvekoder, der angiver, om afsnittet er litteratur, sprog eller medier, et emneregister og leksikon bagerst og en god vægtning mellem brødtekst, tekstbokse og grafik. Men indholdsfortegnelse layout virker uoverskueligt, og at læse mig igennem udvalgte afsnit (som lærer, der skal koordinere en undervisning) finder jeg udfordrende, da det kræver, at jeg også orienterer mig på hjemmesiden og på andre sider i bogen. Jeg ville desuden gerne have nogle tydeligere skel mellem emner for bedre overblik. Når først man forstår alle koderne, tror jeg dog, at Krydsfelts fordel er dens store materiale og udvalg af opgaver og øvelser samlet under ét system. Jeg tænker derfor, at 2017-versionen vil blive vel modtaget af alle dem, som allerede er fortrolige med 2010, og at vi andre må have lidt hjælp og tid til afkodningen for at få nok ud af den.

DANSK

Titel: Krydsfelt – Grundbog i dansk.
Forfatter: Berit Riis Langdahl, Pia Quist m.fl.
Forlag: Gyldendal
Pris: Cirka 360 uden moms, 448 sider
Vurdering og anmeldelse: Lærke Weng Jensen



INTEGRATIONSPROBLEMATIKKEN FRA ALLE VINKLER

I skrivende øjeblik arbejder regeringen på sit ghettoudspil. Socialdemokratiet vil lave asylcentre et sted i Afrika. Et hovedtema i valgkampen op til næste folketingsvalg bliver med al sandsynlighed migration. Med andre ord god timing for en temabog som denne.

Ærkedansker perkerdansker kommer rundt om alle relevante aspekter af temaet og er et oplagt valg, når der grundigt skal behandles integration i samfundsfagsundervisningen. Bogen er struktureret i tre dele: politiske, sociologiske og økonomiske aspekter af integrationsprocessen. Typisk har forfatteren, Morten Hansen Thorndal, taget fat i de tre discipliners normale emner og så knyttet dem til den aktuelle integrationsproblematik. I politikkapitlet betyder det fokus på integrationens vælgermæssige skillelinjer, på værdipolitiske modsætninger, på indvandrere og efterkommere som demokratiske medborgere, på de forskellige partiers holdninger til integrationen og endelig diskursanalyse af partiernes holdninger.

Sociologisk behandles emner som identitetsdannelse hos indvandrere, årsager til kulturkonflikterne og radikaliseringen hos nogle indvandrere. Økonomiske aspekter af indvandringen er emner som tilknytningen til det danske arbejdsmarked, indvandrere som økonomisk byrde, forskelle i uddannelse og kulturforskelle på det danske arbejdsmarked.

Det kan undre lidt, hvorfor de politiske aspekter af indvandringen behandles før sociologien og økonomien. Undertegnede ville have foretrukket at sætte sociologien og økonomien "på plads" først og så herefter analysere de politiske uenigheder som følge heraf.

Men tilbage står indtrykket af en grundigt gennemarbejdet bog, hvis indhold, tekstbokse og arbejdsopgaver lægger op til gode analyser og diskussioner.

SAMFUNDSFAG

Titel: Ærkedansker perkerdansker
Forfatter: Morten Hansen Thorndal
Forlag: Columbus, 2. udgave
Pris: 143 kr., 160 sider
Vurdering og anmeldelse: Benny Jacobsen





BERLIN

FRA KR. 1.070,-

Oplev bl.a. Forbundsdagen og Fjernsynstårnet



ROM

FRA KR. 2.420,-

Oplev bl.a. Colosseum og Forum Romanum

STUDIEREJSER MED INDHOLD

euro tourist 98 12 70 22 • info@eurotourist.dk • www.eurotourist.dk



Student & Business TOURS
SPECIALIST I STUDIEREJSER

Berlin.....	fra kr. 995
London.....	fra kr. 1450
Edinburgh....	fra kr. 1495
Budapest.....	fra kr. 1650
Barcelona....	fra kr. 1895
Geneve.....	fra kr. 1950
Malaga.....	fra kr. 2095
Athen.....	fra kr. 2250
Rom.....	fra kr. 2495
Lissabon.....	fra kr. 2595
Reykjavik....	fra kr. 3095
New York.....	fra kr. 4650

Kulturelle FIRENZE

TLF. 7020 9160 | INFO@SBTOURS.DK | WWW.SBTOURS.DK

Oplev Firenze i Italien
- Renæssansens vugge
- Galileo og da Vinci
Spændende studiebesøg
Uffizierne, vingårde, geometriske anlæg, matematikmuseum, Pisa og Siena
Pris er inkl. fly Milano/bus Firenze t/r og 4 nætter med morgenmad
fra kr. 2495



Under kr. 2.000,- fx BRUXELLES



Under kr. 3.000,- fx ROM



ALFA TRAVEL



Under kr. 5.000 fx NEW YORK



Hvor langt rækker budgettet?

STUDIEREJSER TILPASSET JERES BUDGET

Uanset hvilket budget I har for jeres studierejse, så kan vi i de fleste tilfælde få det til at række til en både faglig og social udlandsrejse med store oplevelser. Kontakt os idag - så finder vi sammen en løsning der passer til jer.

LAVT BUDGET - fx :

Bruxelles, Berlin, Hamborg, Budapest, Amsterdam

MELLEM BUDGET - fx:

Rom, Barcelona, Dublin, Reykjavik, Athen, Lissabon

HØJT BUDGET - rejs fx til:

New York, Beijing, Grønland, Club La Santa, Toronto

- Studierejser med afsæt i jeres faglige mål og budget
- Unikt udvalg af spændende programmuligheder
- Fast kontaktperson og dialog fra start til slut
- 24/7 adgang til jeres rejsedokumenter i Alfa Gaten

ALFA TRAVEL

KONTAKT OS OG FÅ ET TILBUD TLF. 8020 8870 - INFO@ALFATRAVEL.DK

Skræddersyede, billige studieture til hele verden

Når du køber studieturen hos BENNS, får du:

55 års erfaring • Lave priser • Skræddersyet produkt • Tidsbesparelse • Hjælp til fagligheden • Egen rejsekonsulent • 24H vagttelefon

Berlin Egen bus 3 dage/2 nætter	628	New York Fly 7 dage/5 nætter*	4.116
London Fly 5 dage/4 nætter	1.335	Rom Fly 5 dage/4 nætter	2.199
Barcelona Fly 5 dage/4 nætter	1.598	Beijing Fly 7 dage/5 nætter	4.995
Dublin Fly 5 dage/4 nætter	1.698	Firenze Fly 5 dage/4 nætter	1.897
Reykjavik Fly 5 dage/4 nætter*	2.550	Lissabon Fly 5 dage/4 nætter	2.199

Alle priser er FRA-pris i kr. pr. person inkl. transport, overnatning og morgenmad. * Ekskl. morgenmad i New York og Reykjavik.

Ring på 65 65 65 63
group@benns.dk
benns.dk

BENNS

LINDHARDT OG RINGHOF UDDANNELSE

NYE BØGER
til nye læreplaner

Ny
udgivelse

Kernestof Mat 1 stx



Lindhardt og Ringhof

Per Gregersen & Majken Sabina Skov

Ny udgivelse til hf:



Lindhardt og Ringhof

Per Gregersen og Majken Sabina Skov

Ny udgave af Kernestof

I gennemgangen af det faglige indhold bliver der lagt stor vægt på, at eleverne får arbejdet med alle faglige mål og de særlige matematiske kompetencer: fra symbolbehandlingskompetence henover problem-løsningskompetence til ræsonnementskompetence.

- Har en knivskarp struktur, hvor hvert emne og del-emne behandles som et lille afgrænset læringsforløb
- Enkelt og overskueligt layout
- Find ekstra materiale og facitliste på:
lru.dk/kernestof

- Målrettet de nye skriftlige og mundtlige prøveformer
- Facit til alle bogens øvelser, opgaver og træningsopgaver
- 150 faglige videoer understøtter det faglige stof.

Lindhardt og Ringhof
Uddannelse
Vognmagergade 11
1148 København
www.lru.dk


Uddannelse
EGMONT